

VÔŇA DOMOVA

Poznáš ten pocit.
Vstúpíš a nájdeš sa v úplne inom svete.
Dvere zaklapnú a ty sa vnáraš do ľudovej atmosféry.
Vdychuješ ju, nevieš sa jej nasýtiť.
Všetko je na svojom mieste
a predsa
veči, s ktorými sa denne stretávaš
sú o poznanie iné.
Vôňa domova.

V novom obruse, čo len jedny ruky
vedia vyšíť
a položiť na stôl.

V sladkom pečive,
náhľivo chystanom po večeroch.

V skoro dopletenom svetri,
čo nestačili skryť do balička a tak
fa dokonale prekvapí.

Vo svatočných šatách.

Na uzol uviazanej šatke.

Jedinečná vôňa domova.

Dvere zaklapli.

Náhliaci sa ľudia zostali za nimi.
I lomož áut.

I netrpezlivosť kupujúcich.

Vždy nanovo prekvapený a dolatý
stolič, vnímaš napino sfarbenie mat-
kinkho hlasu,
huncútske Iskričky v oku otca,
láskavý úsmev matky svojich deťí.
Ich šantenie

I ono dnes je akéosi iné.

Užívame svatočnou chvíľou.

Akoby ich hra odrážala tajomstvo,
ktorého sa práve zmocnil.

Nové autičko mäkkoo vyberá zákruty.
Vlak nehlubne jazdí po mäkkom ko-
berci.

Bábä len nesmelo zatvára oči.

A lopt nerozbila lampa.

Nedefinovateľná vôňa domova.

Overuješ si znova schopnosť ponoriť
sa do nej ako do osviežujúceho
kúpeľa.

Mas ju v pôroch ešte dlho potom,
čo doznieva v srdci.

Všetky tie stretnutia s milými a blízkymi.

S priateľmi.

Si ľahšiný, že si to všetko vieš ucho-
vať dovtedy, kým sa za tvojimi ne-
dočkavými krokmi
hlasno zatvoria dvere domova.

(Nech sa vôňa domova šíri v srd-
ciach vašej rodiny i blízkych aj v
roku 1989.)

Redakcia časopisu

SPRÁVODAJCA UNIVERSITY

P. J. Šafárika

NOSITEĽKY RADU PRÁCE • ORGÁN CŠV KSS A VEDENIA UPJŠ

KOŠICE

1989

ROČNÍK

XX.

ČISLO

1-2

20 ROČNÍKOV SPRÁVODAJCU

V roku 30. výročia založenia Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach pripomíname aj 20 rokov, ktoré uplynuli od vydania prvého čísla tlačového orgánu Celoskolského výboru KSS a vedenia univerzity — Spravodajcu Univerzity P. J. Šafárika (pred 1. januárom 1986 Spravodaj Univerzity P. J. Šafárika). Patrilo však k dobrým počinom, keď sa nové vedenie univerzity na čele s vtedajším rektorm akademikom Vladimírom Hajkom rozhodlo v roku 1969 vydávať celouniverzitný časopis. Jeho prvé číslo začalo poskytovať informácie o živote pracovísk i spoločenských organizácií na vysokej škole.

To však neznamená, že v predchádzajúcom období nevychádzal na univerzite iný časopis. Napríklad v júni 1961 výšlo priležitosné číslo časopisu nazvaného Safárikova univerzita, ktoré bolo venované 100. výročiu úmrtia Pavla Jozefa Šafárika, v rokoch 1965 až 1967 vychádzal časopis Spektrum.

Terajší Spravodajca Univerzity P. J. Šafárika je vydávaný pre internú potrebu vysokej školy a vychádza ako dvojčísle pätkrát do roka. Jeho celkový náklad je dve tisíce výtlačkov. Na šesnaťstich stranach časopisu sa stretávame s pravidelnými informáciami o činnosti všetkých pracovísk a zložiek univerzity. Táto skutočnosť plne korešponduje s požiadavkami obsiahnutými v obnoveneom štatúte Spravodajcu. Ten bol schválený 15. marca 1974 na zadnú kolégia rektora.

Počnúc rokom 1974 vychádza ako súčasť Spravodajcu Univerzity P. J. Šafárika zväzčka príloha — Hlas vysokoškolákov UPJŠ, ktorá informuje o činnosti a živote členov Celoskolskej organizácie Socialistického zväzu mládeže na UPJŠ.

Od roku 1987 je časopis dvakrát do roka rozšírený o svoju literárnu prílohu nazvanú Otvorené okná (podľa tretej básnickej zbierky L. Novomeského). Vedúcou prílohy je PhDr. Imrich Vaško, CSc., ktorý sa spolu s kolektívom svojich spolupracovníkov usiluje o rozšírenie žánrovej pestrosti príspievkov, hlavne o umeleckú prózu a poéziu, literárnu kritiku, recenzie a iné. Autorským zázemím sa stali učitelia a študenti univerzity.

Je pochopiteľné, že úspešná a plynulá činnosť Spravodajcu Univerzity P. J. Šafárika by nemohla byť dosahovaná bez zariadených spolupracovníkov a širokého okruhu dopisovateľov. Za uplynulé obdobie sa na poste predsedu redakčnej rady vystriedali: prof. PhDr. Tibor Halečka, DrSc. (1970—1972), prof. MUDr. Mikuláš Filip, DrSc. (1973—1979), prof. PhDr. Ivan Bajcura, DrSc. (1980—1985), prof. PhDr. Michal Danišák, CSc. (1980—1985), a doc. PhDr. Eduard Borys, CSc. (od roku 1986 až dosiaľ). Funkciu vedúceho redaktora vykonávali JUDr. Ján Balog (1970—1972), prof. PhDr. Milan Cirbes, DrSc. (1973—1977), doc. PhDr. Július Rybár, CSc. (1978—1985) a JUDr. Ján Pirč, CSc. (od roku 1986 až dosiaľ). Odhorčenou technickou redaktorkou časopisu je Anna Martinová.

V súčasnosti prácu časopisu riadi jeho päťčlenná redakčná rada, ktorá sa schádza dvakrát do roka. Sídlo redakcie sú priestory Celoskolského výboru KSS na UPJŠ.

Ján PIRC

PRÁVNE OKIENKO

Spoločenský význam osvojenia

V našej spoločnosti je stále živo diskutovaná a hodnotená otázka osvojenie a jeho právnej úpravy.

Jedným z náhradných rodinoprávnych inštitútorov, ktoré pozná čs. právo, je práve osvojenie. Osvojenie (adopcia) zohráva v socialistickom štátne dôležitú spoločenskú funkciu. Osvojením je jednak zabezpečená výchova a výživa maloletých detí, ktoré stratili svoju rodinu buď úplne alebo čiastočne a na druhej strane zabezpečenie úplnosti rodiny hlavne manželom, ktorí z rôznych dôvodov nemôžu mať deti. Osvojenie je teda mnohostranným spoločenským javom, ktorý v sebe zahŕňa sociologické, psychologické, pedagogické a právne aspekty. Právna úprava osvojenia je predovšetkým zakotvená v Zákone o rodine (zákon 94/1963 k. úplné znenie [zák. č. 66/1983 Zb.] v jeho II. časti Zb., úplné znenie [zák. č. 63/1977] a v Občianskom súdnom poriadku [zák. č. 99/1963 Zb., úplné znenie zák. č. 78/1983 Zb.] v jeho III. časti 5. hľave [§§ 181–185]. Terajšia právna úprava sleduje na prvom mieste hlavne zabezpečenie všeestrannej starostlivosti o deti, najmä ich správnu výchovu. Práve osvojenie poskytuje veľmi často možnosť občanom, nemajúcim svoje deti, realizovať rodičovský vzťah na nevnom právnom základe. Osvojenie sa teda približuje právnemu vzťahu rodiča a dieťaťa, vzniknutému na základe pokravnosti. Je prostredkom vzniku umelého rodičovského vzťahu.

Od roku 1958 pozná čs. právna úprava dva typy osvojenia a sice jednoduché (zrušiteľné, obvyčajné, osvojenie prvého typu) a nezrušiteľné (osvojenie druhého typu). Obidva typy osvojenia sú odlišné predovšetkým právnymi následkami, ktoré vyvoláva ich vznik. Tak napr.: nezrušiteľné osvojenie zakotvuje zásadne nezmeniteľný právny vzťah medzi osvojencom (dieťatom) a osvojiteľom (občanom). Ďalším rozdielom medzi jednoduchým a nezrušiteľným osvojením je to, že pri druhom type osvojenia zákon vyžaduje širší rozsah podmienok, ktoré musia byť splnené, aby k nemu mohlo dôjsť. To znamená, že pri osvojení ide o rozsiahlu zmenu v do terajšom stave osvojovaného dieťaťa a svojím spôsobom sa mení aj stav osvojiteľa. Preto zákon stanovuje nie len podmienky, ktoré musia byť splnené, aby osvojenie mohlo nastat, ale aj spôsob vzniku osvojenia. Medzi podmienky spoločne pre vznik obidvoch typov osvojenia patria:

— osvojenie musí byť osvojencovi na prospěch, t. j. aby sa medzi osvojencom a osvojiteľom vytvoril citový vzťah, aký je obvyklý medzi rodičmi a deťmi,

— osvojiť sa môže len maloleté dieťa, to znamená, že nemožno osvojiť počiatok a ešte nenašrené dieťa (nascitúra) ani dieťa plnoleté,

— medzi osvojencom a osvojiteľom musí byť primárny vekový rozdiel, t. j. vekový rozdiel, aký býva v priemere normálny medzi rodičmi a deťmi,

— osvojenie nemôže vzniknúť medzi blízkym pri buznm (napr. medzi starým rodičom a vnukom, súrodencom a súrodencom),

— osvojiteľom môže byť iba občan, ktorý má spôsobilosť na právne úkony,

— súd musí na základe lekárskeho vyšetrenia zistiť zdravotný stav osvojencu a osvojiteľa,

— ako spojocné dieťa môžu niekoho osvojiť len manželia, môže však i jeden z manželov, avšak iba so súhlasom druhého manžela,

— s osvojením musia vyslovíť súhlas rodičia prípadne iný zákonný zástupca osvojovaného dieťaťa. Súhlas rodičov s osvojením nie je potrebný, ak rodičia neprevádzili po dobu najmenej 6 mesiacov o dieťa opravidivý záujem, ktorý by ako rodiča prejavil malí, alebo ak vopred dali súhlas na jeho osvojenie, bez toho, aby vedeli kto bude jeho osvojiteľom. Samozrejme, že súhlas rodičov s osvojením nie je potrebný aj vtedy, ak boli pozbaveni rodičovských práv alebo stratili spôsobilosť na právne úkony,

— s osvojením musí vyslovíť súhlas aj osvojené dieťa, ak je natoľko rozumovo vyspelé, aby mohlo same posúdiť význam a dosah osvojenia,

— pred rozhodnutím súdu o osvojení musí byť dieťa najmenej po dobu 3 mesiacov v starostlivosti budúcich osvojiteľov. Ulohou tejto predadopnej alebo dočasnej starostlivosti je to, aby si ten kto chce osvojiť dieťa navykol na jeho povahu, správanie, tým sa overuje, či osvojiteľ je vôbec schopný plniť voči nemu rodičovské funkcie a to, že budúce osvojenie tým splní svoj spoločenský účel.

Pri nezrušiteľnom osvojení okrem týchto podmienok zákon vyžaduje splnenie ešte toho že:

— nezrušiteľne môžu dieťa osvojiť iba manželia alebo manžel rodiča dieťaťa. Výnimco môže takto osvojiť aj osamelá osoba, ak sú inak predpoklady, že toto osvojenie bude plniť svoje spoločenské poslanie,

— nezrušiteľne môže byť osvojené iba dieťa staršie ako jeden rok.

Po splnení týchto podmienok môže súd na návrh toho, kto chce osvojiť maloleté dieťa rozhodnúť o osvojení. Súd súčasne s vyslovením osvojenia rozhoduje aj o priezvisku dieťaťa a pri nezrušiteľnom osvojení aj o tom, že osvojiteľa budú zapisaní v matrike namiesto osvojencových pokravných rodičov. Keďže je súdne rozhodnutie o osvojení zároveň aj predpokladom pre zápis do matriky, musí ho súd doručiť aj príslušnému MNV. Ako sme už spomenuli, vznik osvojenia vyvoláva aj dôležité právne následky, ktoré sa dotýkajú ako osoby osvojenia, tak aj osoby osvojiteľa. Osvojeniem zanikajú vzájomné práva a povinnosti medzi osvojencom a jeho pôvodnou rodinou, t. j. zanikajú práva a povinnosti jeho pôvodných rodičov týkajúce sa jeho výchovy, výživy, zaniká vzájomné právo dedenia, práva sociálneho zabezpečenia a pod. Taktiež osvojením vznikne medzi osvojiteľom a osvojencom vzťah obdobný vzťahu aký je medzi rodičmi a deťmi a medzi osvojencom a príbuzným osvojiteľa vznikne príbuzenský vzťah. To znamená, že osvojiteľovi vznikajú práva, resp. povinnosti stárať sa o výchovu a výživu osvojencu, za stupovať ho a pod. V dôsledku toho, že medzi osvojiteľom a jeho príbuznými a osvojencom vznikne príbuzenský pomer, nemôže dôjsť k uzavretiu manželstva medzi osvojencom a osobou, ktorá je s ním v dôsledku osvojenia v takomto príbuzenskom pomere. Osvojenie (jeho potomkovia) taktiež osvojením vstupujú do dedičských vzťahov k osvojiteľovi a jeho rodine. Rozhodnutím súdu o osvojení dochádza aj k zmene priezviska osvojovaného dieťaťa. Pri nezrušiteľnom osvojení je osvojiteľ, resp. osvojiteľ na základe súdneho rozhodnutia zároveň zapisaný v matrike narodených na mieste rodičov osvojencu.

K zrušeniu osvojenia môže dôjsť iba pri jednoduchom osvojení, zákonom upravenými spôsobmi. Tak na návrh osvojencu alebo osvojiteľa súd môže zo závažných dôvodov zrušiť toto osvojenie ako aj osvojencu s osvojiteľom sa môže dohodnúť a zrušiť osvojenie, avšak až vtedy, ak osvojencu nádobudne plnoletosť. Zrušením osvojenia zanikajú všetky práva a povinnosti osvojiteľa, zaniká tým vzťah medzi osvojencom a osvojiteľom a medzi osvojencom a príbuzným osvojiteľa. Vyčádzajúc z uvedeného, zákon teda nepozná zánik osvojenia a to ani dosiahnutím plnoletosti osvojencu, ani smrťou osvojencu či osvojiteľa.

Záverom môžeme konštatovať, že vychádzajúc z terajšej právnej úpravy, osvojenie zohráva v našej spoločnosti dôležitú funkciu. Preto rozhodnutie občanom osvojiť si maloleté dieťa treba považovať za vysoko humánnu čin, ktorý zabezpečuje výchovu a výživu maloletých detí, ktoré z rôznych príčin a nie vlastnou vinou nemôžu žiť v úplnej a usporiadanej rodine. Tým zároveň významnou miestou pomáhajú aj našej spoločnosti pri výchove budúcej generácie. Preto terajšia právna úprava osvojenia plne vyhovuje požiadavkám dnešnej doby a jej správna aplikácia pomáha plniť spoločenský účel osvojenia.

JUDr. Jozef Kravček,
Právnická fakulta UPJŠ

DÔSTOJNÉ OSĽAVY 40. VÝROČIA LF UPJŠ

Dňa 29. septembra 1988 sa konalo slávnostné zhromaždenie za účasti mnohých domácich a zahraničných hostí, ktoré bolo dôstojným vyvrcholením osláv 40. výročia vzniku Lekárskej fakulty UPJŠ. Pri tejto príležitosti boli ocenení viaceri učitelia a zamestnanci fakulty:

I. Zaslúžilý pracovník rezortu školstva

1. Prof. MUDr. A. Kohút, DrSc.
2. Doc. MUDr. L. Takáč, CSc.

II. Vzorový pracovník rezortu školstva

1. Prof. MUDr. M. Pichanič, DrSc.
2. Prof. MUDr. J. Kafka, DrSc.
3. Doc. MUDr. J. Štubňa, CSc.

III. Za zásluhy o rozvoj VS kraja

1. Prof. MUDr. A. Kohút, DrSc.
2. Prof. MUDr. A. Nicák, DrSc.
3. Doc. MUDr. J. Štubňa, CSc.
4. Doc. PhDr. J. Michlovič, CSc.

IV. Za rozvoj mesta Košice

1. Doc. MUDr. H. Puzová, CSc.

V. Strieborná medaila UPJŠ

1. Doc. MUDr. M. Klvaňa, CSc.
2. Doc. MUDr. J. Pačin, CSc.

VI. Medaila LF UPJŠ

1. Doc. MUDr. J. Mechíř, CSc.
2. Prof. MUDr. A. Gombóš, DrSc.
3. Doc. MUDr. J. Orčo, CSc.
4. Prof. MUDr. Z. Tomori, DrSc.

VII. Čestné uznanie

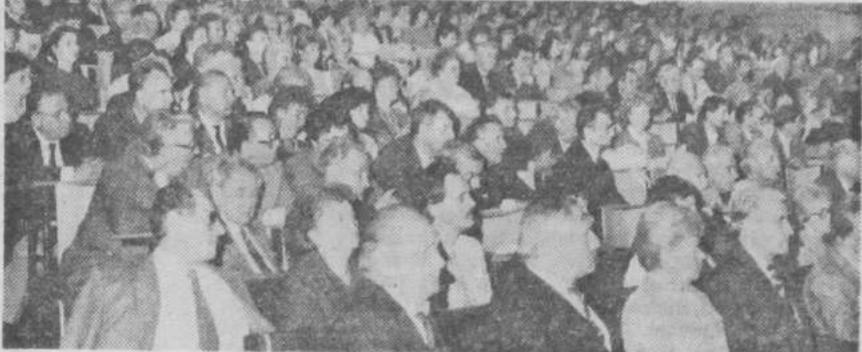
1. JUDr. J. Jacko
2. Prof. MUDr. I. Ivančo, CSc.
3. Doc. MUDr. R. Pospišil, CSc.
4. Prof. MUDr. J. Lukáčík
5. Prof. MUDr. M. Kováč, DrSc.
6. Akamedik E. Matejíček
7. Prof. MUDr. J. Uhrík, CSc.
8. Doc. MUDr. A. Vladimír, CSc.
9. Prof. MUDr. O. Pavkočeková, CSc.
10. Prof. MUDr. J. Šimko, BrSc.
11. Prof. MUDr. V. Drahovský, CSc.
12. Prof. PhDr. I. Ferencz, CSc.
13. Prof. MUDr. M. Filip, DrSc

VIII. Pochvalné uznanie

1. Doc. MUDr. J. Kolář, CSc.
2. MUDr. F. Longauer, CSc.
3. Doc. MUDr. Š. Guzanin, CSc.
4. Doc. MUDr. J. Mechíř, CSc.
5. MUDr. I. Schréter, CSc.
6. Doc. MUDr. E. Durovič, CSc.
7. MUDr. N. Markovská, CSc.
8. MUDr. L. Mirossay, CSc.
9. RNDr. J. Kušnér.
10. A. Lacková
11. Ing. I. Kron, CSc.
12. V. Riečanová
13. A. Vargová

JUDr. P. Blaško, CSc.,
tajomník LF UPJŠ

Pohľad na slávnostné predsedníctvo. Sprava: prof. Ing. S. Chalupka, CSc., rektor UPJŠ, Ing. J. Tkáč, primátor mesta Košice, prof. MUDr. J. Kalka, DrSc., prodekan LF UPJŠ, JUDr. R. Blaho, tajomník VS KV KSS, RSDr. J. Lukáč, vedúci tajomník MV KSS v Košiciach a iní.

Celkový pohľad na účastníkov slávnostného zhromaždenia.

Prof. MUDr. A. Kohút, DrSc., dekan LF UPJŠ, pri slávnostnom prejave.

Doc. MUDr. J. Štubňa, CSc., predseda CZV KSS na LF UPJŠ, pri preberaní ocenenia z rúk R. Blahu, člena predsedníctva a tajomníka VS KV KSS v Košiciach. V strede doc. PhDr. J. Michlovič, CSc.

Julo Rybák PAVOL ORSZÁGH

Až
k večernici
v lesku nočnom
Choč nad Kubínom hrdo čnie...

Hviezdoslav —

naše neskutočno
tak kupodivu
skutočné

Hviezdoslavovi

Až keď si ma zo všetkých strán pozvítali,
ba až priamo vyfliaskali po pysku,
našiel som Vaš osíkový listok ovrtalý,
z prírody si spravil balzam, kolísku,
čo mu učičíka v každom boli.

Dobre, že ste boli, Pavol Országh.
Dobre, že ste boli.

(Venované 140. výročiu narodenia P. O. Hviezdoslava.)

Zrodí sa MINILEXIKÓN?

Habent sua fata libelli — knihy majú svoje dejiny, ale nie sú ony, ale aj sentencie, úslovia výroky i príslavia, v ktorých je uložená ľudská múdrost. Múdrost vekov sa volá publikácia, ktorá má v podtitule napísané: Lexikón latinských výrokov, príslovi a porekadiel. Výber z takého lexikónu môže byť nápomocný všetkým, teda osobnostiam, ktorým košatejú akademické tituly a tým, ktorí zatiaľ plachco vstupujú na pôdu univerzity, aby sa priblížili rozfahlym priestorm i hibkom vzdelania, teda eléviom.

K inventáru či arsenálu moderného človeka patria aj pochopenie odkazu minulosti.

Ci nepovedal Engels, že navždy budeme žiakmi antiky?

Okrem toho v živote ľudu všetkých vekov, generácií a sociálnych zariadení bývajú chvíle, keď nám už vlastné myšlienky nie a nie prist na rozum. Jednoducho sa vzopreli svojmu majiteľovi. Vtedy pomôže aj minilexikón z Múdrosti vekov.

Bude súčasťou nášho časopisu, pretože súčasný človek prahne po zmnožení svojich osobnostných štruktúr vrstvených horizontálne aj vertikálne častým čítaním a nie raz sa zastaví pri klasickom citáte v latinskej podobe. Aby nevznikali pochybnosti o zložitosti, siahneme do minilexikónu a ten pomôže napr. študentovi práva aj dešifrovaním zmyslu vety Audiatur et altera pars, čo znamená: Nech je vypočítaná aj druhá strana, a to bola zásada rímskeho práva o nestrannom posudzovaní sporov. Alebo Habeas corpus — Maj telo nedotknuté a to sú prvé slová a odňat i názov zákona o ochrane slobody človeka, prijatý anglickým parlantom roku 1679.

A prírodrovodec? Ten sa tam dozvie už známu pravdu, ale v podobe výroku Natura non facit saltus — príroda skoky nerobi.

Medici vedia ešte z gymnázia čo značí Mens sana in corpore sano a lexičón im pomôže výrok doplniť do celistvnej podoby Orandum est, ut sit mens sana in corpore sano. Autor je Juvenalis a použil ho vo svojich Satirách: Znamená Máme si želať, aby bol v zdravom tele, zdravý duch. Alebo Natura sanat — medicus curat. Príroda uzdravuje — lekár lieči. A my hned bežíme od lekára k bylinkárovi.

A pre tých, čo sa na pedagogickej fakulte zaobrájú gramatickým poučkami nie je užitočné poznáť výrok Nec Caesar supra grammaticos? Cisár nech nemá v gramatike väčšie slovo než gramatici.

(Seneca: O gramatikoch). A ľudi z filozofickej fakulty lačných po poznani akiste zaujmeme myšlienku:

PAMÄTNÉ A VÝZNAMNÉ DNI V ROKU 1989

2. 1. 1989	30. výročie vypustenia prvej kozmickej raket do vesmíru
3. 1.	65. výročie smrti J. Wolkera
15. 1.	70. výročie zavraždenia K. Liebknechta a R. Luxemburgovej
21. 1.	65. výročie smrti V. I. Lenina
24. 1.	40. výročie založenia RVHP
1. 2.	70. výročie založenia Cs. Červeného kríza
2. 2.	140. výročie narodenia P. Országha-Hviezdoslava
8. 2.	155. výročie narodenia ruského chemika D. I. Mendelejeva
12. 2.	180. výročie narodenia anglického prírodovedca Charlesa Darwina
21. 2.	Medzinárodný deň boja proti kolonializmu
Deň solidarity s kolonálou mládežou
7. 4.	Svetový deň zdravia
12. 4.	Medzinárodný deň kozmonautiky
22. 4.	265. výročie narodenia nemeckého filozofa Immanuela Kanta
25. 5.	75. výročie narodenia slov. básnika nár. umelca Pavla Horova
5. 6.	Medzinárodný deň ochrany životného prostredia
16. 6.	70. výročie vyhlásenia Slovenskej republiky rád
27. 6.	70. výročie založenia Univerzity J. A. Komenského
7. 7.	40. výročie utvorenia Čs. výboru obrancov mieru
10. 7.	155. výročie narodenia českého básnika a spisovateľa Jana Nerudu
12. 7.	85. výročie narodenia pokrokového čílskeho básnika Pablo Nerudu
21. 7.	90. výročie narodenia pokrokového americkejho spisovateľa Ernesta Hemingwaya
25. 7.	50. výročie založenia SVŠT v Bratislave
28. 7.	185. výročie narodenia nemeckého materialistického filozofa Ludwiga Feuerbacha
29. 8.	45. výročie SNP
1. 9.	50. výročie vypuknutia II. svetovej vojny
1. 9.	40. výročie založenia Slovenskej filharmónie
26. 9.	140. výročie narodenia ruského fyziologa I. P. Pavlova
28. 9.	125. výročie založenia I. Internacionály v Londýne
1. 10.	Medzinárodný deň hudby
24. 10.	Deň Organizácie Spojených národov
10. 11.	Medzinárodný deň miládeže
17. 11.	Medzinárodný deň študentstva
27. 12.	85. výročie narodenia slov. básnika, novinára a verejného činiteľa nár. umelca Ladislava Novomeského

Philosophia est mater omnium bene factorum beneque dictorum. Filozofia je matkou všetkých dobrých činov i všetkých dobrých výrokov. Takéhoto Cicera si zapamäťajme a v tomto zmysle buďme študentsky násytní po vedomostach. Lahostajnosť so zotrvačnosťou odložme do archívov a myšlienku:

Audi, vide, tace, si vis vivere cum pace. —

Počúvaj, pozeraj a milč, ak chceš žiť v pokoji — ponímajme iba ako citát a nie ako životné krédo, či vyznanie. V budúcich číslach nech sa nás zámer stane skutkom. Fiat! čo v tomto kontexte znamená: Nech sa tak stane!

Prvých desať múdrosti na str. 8.

Stefan Kasarda

/ GRÉCKA TRIÉRA /

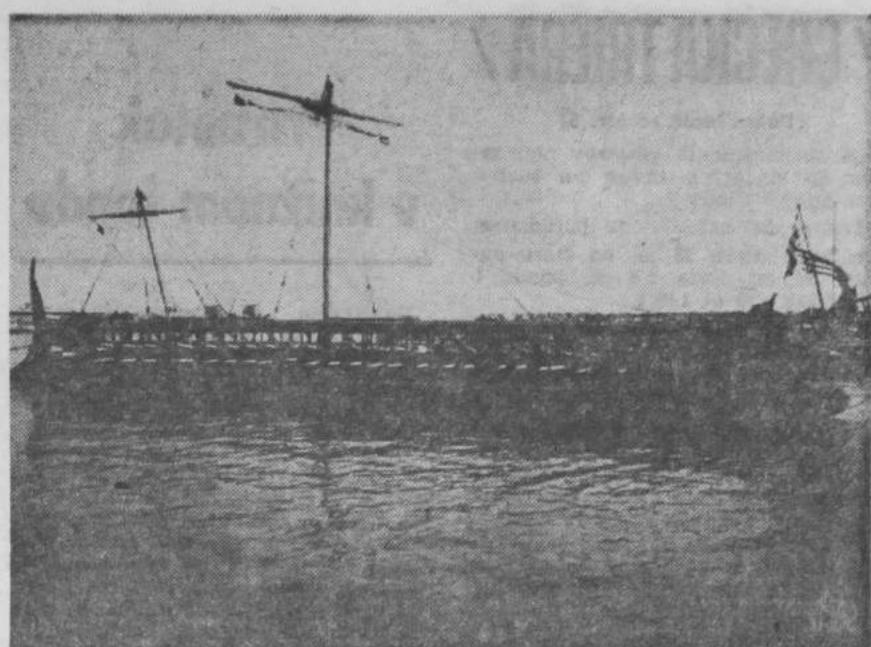
Zúčastnili som sa spolu s basketbalovým družstvom TJ Slávia Prešov s niektorými funkcionármi mesta Prešova a UPJŠ v rámci družby s gréckym predmetom Keratsini športového zájazdu v Grécku. Zájazd bol úspešný zo športovej i spoločenskej stránky. Naša družba s gréckymi kriateľmi sa mimoriadne úspešne rozvíja. Nie je mojou úlohou hodnotiť jednotlivé oblasti týchto stykov.

Ako námorný jachtár všetok svoj čas pri pobytu v Grécku som rávil v rôznych gréckych prístavoch. V pireuskom prístave som objavil loď s trojradovým veslarským riadením, tzv. triéru (obr. č. 1) postavenú podľa vzoru starovekých námorných lodí.

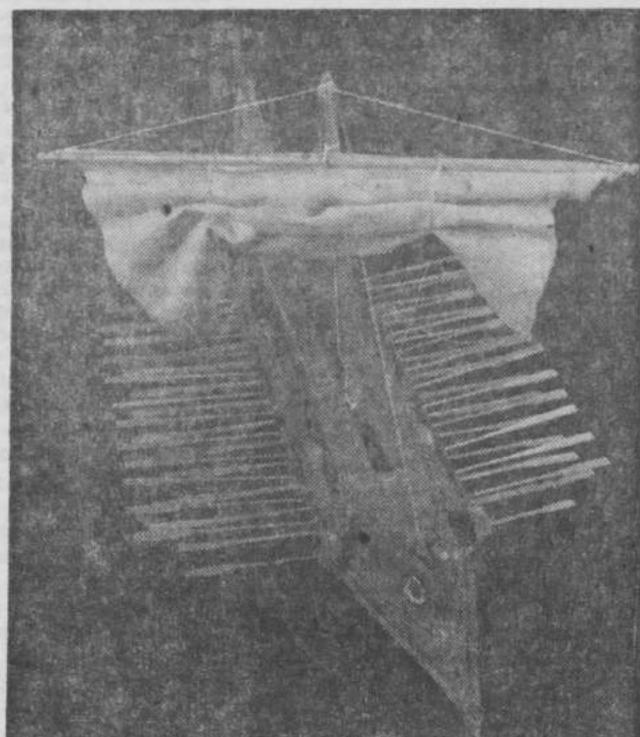
Odborníci zaoberajúci sa historiou námornictva a vývojom lodi v súvislosti s triérami donedávna stáli pred veľkou dilemou. Archeologické nálezy, napr. reliéf objavený Francúzom Lenormantom r. 1852 v Akropolise umožnili zostrojiť model triéry (obr. č. 2). Problém však naložil vtedy, keď sa na základe modelu postavila loď ozajstných rozmerov, pretože táto nebola schopná plavby. Už cisár Napoleon III. r. 1865 zostrojil triéru, avšak súhrnu medzi veslármi nevedeli uskutočniť, a tisica sa nepohla. Tento, ako aj ďalšie pokusy viedli k tomu, že sa opierala existencia triéru v nad sebe trojradovom usporiadani veslárov a určitá skupina odborníkov požadovala triéru za loď, pri ktorej v jednom vesle veslovali traja veslari.

Až dvom vynikajúcim anglickým odborníkom J. Morrisonovi a J. Coatesovi sa r. 1985 podarilo s pomocou modernej výpočtovnej techniky zostrojiť loď, ktorú som videl v prístave Pireus. Na tejto lodi oxfordskí a bradgateskí študenti spolu so svojimi gréckymi kolegami dosiahli rýchlosť 12 uzlov (12 námorných mil za hodinu, 1 NM = 1852 m).

Triéry boli najúspešnejšími vojnovými lodami v staroveku. Je známe, že triéry rozhodujúcim spôsobom ovlivnili vývoj námornej bitky r. 480 p. n. l. medzi gréckou a perzskou flotilou v zátoke Salamín, neďaleko od prístavu Pireus. Práve taká technická úroveň a manévrovacia schopnosť a v neposlednom de rýchlosť triéru umožnila Grékom víťazstvo nad trojihásobne väčšou flotou Perzianov. Vlaceradové položenie vesiel vyžadovala inovácia bojových pravidiel, ak úspech bojov bol limitovaný rýchlosťou lode. Rýchlosť lode pochopiteľne do značnej miery visela od počtu veslárov. Umiestnenie veľkého počtu veslárov do jedného duhu však vyžadovalo stále predĺženie dĺžky lode. To však bolo limitované prírodnými podmienkami na hraniciach morí. Úzka dlhá loď, keďže prostredok je nadvhnutý tzv. strmoucou a pri špici a korme lode ne-

TRIERA postavená podľa vzoru starovekých námorných lodí.

Model triéry.

pôsobí nadlahčovacia sila vody, jednoducho sa prostriedok pomliaždi, alebo sa zlomí.

Nadmerná dĺžka lode tiež nepriznáva opvlyvňuje aj manévrovaciu schopnosť, preto vznikla geniálna myšlienka zvýšiť počet veslárov nie na úkor predĺženia lode, ale posadiť veslárov do vlacerých radov nad sebou.

Najdôležitejší krok pri výstavbe triéry je spojený s menom staviteľa lodi Ameinoklesa, ktorý v období 20-tých starovekých olympijských hier, teda r. 704 pred n. l. vynášiel konštrukciu na založenie vesiel, tzv. parados. Podstatou tejto konštrukcie je, že točivý bod vesla je vysunutý cca 50–60 cm mimo lode, čo umož-

(Pokračovanie na str. 6)

/ GRÉCKA TRIÉRA /

(Dokončenie zo str. 5)

šiuje rozmiestnenie veslárov nad sebou do viacerých rádov pri zachovaní štíhlosti lode.

Triéra má nasledujúce parametre:
celková dĺžka 38 m; na čiare ponor 34 m; šírka 5,8 m; ponor 1 m; výtlak 130 až 140 t.

Kedže sa lode vytahovali na breh, používali tzv. nepravý kýl, ktorý bol primontovaný k ozajstnému kýlu a po poškodení ľahko sa vymieňal.

Na stavbu lodi sa používali drevá smrekové, zrejme na obšívku a dubové na rebrá a kýl lode. Obšívka sa riešila pomocou židok. Triéra má dva stažne zakotvené v kýle, s možnosťou sklapania. Na každom stažni sú zavesené na spušťacom rahne pravouhlé plachty. Kormidlo nahradzuje na zadnej časti po obidvoch stranach mohutné veslo.

Posádku tvorilo 170 veslárov — 82 thramitov (31 + 31) — najvyšší položený rad veslárov

54 zygitov (27 + 27) — stredný rad

54 thalamitov (27 + 27) — spodný rad, ktorý mal veslá umiestnené cca 40—45 cm nad hladinou vody, aby voda nevnikla do podpalubia. Otvory pre veslá boli tesnené koženými vakmi. Veslári sedeli zadom k preve lode.

Dalej posádku tvorili — trierarchos (veliteľ)
keleastes (lodivod)
triérafales (poddôstojník udávajúci tempo)

próreus (druhý dôstojník)

12 epibatov (námorná pachota).

Virtuóznu jednoduchosť a dokonalý cit pre formu, ktorý umožnil dokonalý dizajn lode, mohli vidieť aj naši televízni diváci z reportáže, keď olympijský oheň r. 1988 prenášali na spomenutej novovystavenej triére do Atén.

Táto triéra, spustená na vodu r. 1985, podľa slov gréckej ministerky kultúry, známej herečky Merkuri má slúžiť ako atrakcia pri strom výročí novodobých olympijských hier r. 1996, ktoré podľa predpokladov by sa uskutočnili v Aténach. Dovtedy sa na nej vykonávajú náročné plavby, napríklad okolo Gréckych brehov, plavba po Severnom mori do Anglicka atď.

Tieto plavby sú mimoriadne náročné na psychofyziológickú kapacitu posádky, ktorá v ťažkých podmienkach mikropriestoru po dobu niekolkých týždňov podáva maximálne výkony. Podobne ako starovekí gréčki námorníci, ktorí neboli otroci, ale slobodní občania a ktorí boli dobre motivovaní dokonalou súhravou posádkou.

Doc. PhDr. Tomáš Stejskal, CSc.
Katedra odbornej a všeobecnej
telesnej výchovy PdF UPJŠ

Príastok v knižnom fonde

VOJVODANSKA AKADEMIA NAUKA I UMETNOSTI

RADOVI

Knjiga VI

ODELJENJE DRUŠTVENIH NAUKA I UMETNOSTI

Knjiga 6.

JAN KMEC

JUGOSLOVENSKO-SLOVÁCKE SLAVISTICKÉ VEZE

Prinášame na seduči Odelenje druhových nauk i umetnosti,
19. XI 1988. godina

Uredníci:

československého Jana Čedenského Popov

Novi Sad

1988.

Publikácia Jugoslovensko-slovačke slavistické veze, ktorú vydala Vojvodinská Akadémia vied a umení potešila všetkých slavistov a prevedeckých rozmern P. J. Safárika v tomto kontexte ju akíste radostne prijali aj na Katedre slovenského jazyka a literatúry pri Filozofickej fakulte. Jej autor je akademik Ján Kmet (Jan Kmeč) a na 560 stranach mapuje a určuje súradnice časové i geografické vo vývine juhoslovanského-slovenských vzťahov. Zvýrazňuje kontúry súvislosti v ich vzniku a tu nemohol nespomenúť Velkú Moravu v ich vývine cez stredovek, cez vzájomné zblížovanie sa v bojoch proti Turkom, aby vysvetliť mytus Subiča Zrinského a jeho podoby v spisbe srbskej, slovenskej i maďarskej. Venuje sa genéze vzťahov Slovákov a Chorvátov na trnavskej univerzite a súvislostiam bratislavského lycea s gymnáziom v Karlovci, kde prvými štyrmi riadiťmi boli: Ján Gros z Pezinika, Andrej Voľný zo Stiavnice, Juraj Karol Rumy zo Spišskej Novej Vsi a Pavol Magda z Rožňavy. Vari tažiskovou kapitolou z nášho pohľadu vo vývine vzájomných slavistických súvislostí, vzťahov a väzieb je plata kapitola, venovaná Kollárovej teórii slovenskej vzájomnosti, Safárikovým juhoslovanským dielam a jeho činnosti (od roku 1819 do 1833 bol prvým riadiťom pravoslávneho gymnázia v Novom Sade), juhoslovanskej účasti v podpore Safárikovej slavistiky, ale aj Kollárovej osobnosti a jej vplyvu na Juhoslovákov predovšetkým cez Slávy dcéru (Kci Slave). Kontinuite vzájomných vzťahov v časoch štúrovcov je venovaný primeraný priestor a práve taký náležitý aj juhoslovanským tématom v dielach slovenských romantikov.

Autor ponáma Báčsky Petrovec ako bázu vzájomnej spolupráce počas desaťročia so zreteľom na slovenské gymnázium, ktoré zohralo neobyčajne pozitívnu rolu vo svojom národnevedomovacom poslaní a národnostnom utužovaní. Dvadsaťročie sa javí Kmeľovi ako plnohodnotná kontinuita cez mnohé významné spisovateľské osobnosti: Kukučín, Cajakovci, Vansová, Hrušovský, VHV, Smrek až iní, a literárno-lingvisticke súvislosti nie sú narušené ani zdokumentovaním účasti dolnozemských Slovákov v

protifašistickom odboji národom Juhoslavie. V záverečnej pasáži Kmetovej knihy je zmienka o 31. október 1964, kedy bola v Novom Sade podpísaná dohoda medzi Maticou srbskou a Maticou slovenskou a jej súčasťou bola aj výmena kníh, vzájomné dopĺňovanie a obohacovanie fondov i výmena vedcov. Slovenský fond Matice srbskej poslúžil ako východisko k začiatiu vysokoškolského štúdia slovenského jazyka a literatúry na Filozofickej fakulte v Novom Sade. Spolu s autorem knihy Jánom Kmetom, vedcom, ktorý sa s prenikavou osobnostou odovzdalo v rámci zaujatostou venuje vzájomným vzťahom si pripomeňme, že Slovenská akadémia vied, Matica srbská i Bulharská akadémia vied boli spoluúčastníkmi medzinárodnej konferencie v roku 1966 v Smoleniciach na tému Literárne vzťahy Slovákov a južných Slovanov. Pri tejto príležitosti vyšiel aj zborník prác dvanásťich československých vedcov, dvanásťich juhoslovanských a troch bulharských. Pre slavistické pracovisko s perspektívou transformácie na Šafárikologické centrum pri Katedre slovenského jazyka a literatúry FF je skromne glosovaná publikácia hodnotovo významným prezentom aj so zreteľom na mieru zástoja P. J. Safárika v oblasti slavistiky, ale aj na pripravované 200. výročie narodenia epochálneho vedca a velkého aristokrata ducha v Slovanstve.

Stefan Kasarda

OCENENIE PRÁCE ZO ČSČK PRI PRÁVNICKEJ FAKULTE

O príkladnej aktívite a výborných vý-
ledkoch v činnosti ZO CSČK pri Práv-
nickej fakulte UPJŠ sme písali už skôr.
novembri roku 1988 ocenil ich prá-
u aj MV CSČK. Za 1. miesto v Be-
z-
latnom darcovstve krví a aktívne pl-
enie úloh v rámci CSČK udeliť Práv-
nickej fakulte diplom a Putovny pohár
IV CSČK. Zo CSČK Pr. fakulty, ktorej
lenská základňa má 150 členov (v d-
obom priemere), vyhodnotili ako
ajlepšiu medzi fakultami košických vy-
okých škôl už druhýkrát za sebou.
Na druhom mieste skončila LF UPJŠ,
retia sa umiestnila EF VST. -ek.

HLAS VYSOKOŠKOLÁKOV UPJŠ

V ÚSTRETY NÁROČNÝM ÚLOHÁM (K rokovaniu zväzáckych dní)

V dňoch 7.-8. 10. 1988 sa v priestoroch ŠD na Me-
dickej 4 v Košiciach uskutočnilo vrcholné mládežnícke
rokovanie na UPJŠ — Zväzácke dni. Prvý deň roko-
vania už tradične napínaťo stretnutie predného funk-
cionárskeho aktívna SZM so zástupcami vedenia UPJŠ
a jednotlivých fakult. Rokovania sa zúčastnili doc. Ing.
S. Hudák, CSc. — predseda ČSV KSS, prorektori súdr.
doc PhDr. M. Belej, CSc., doc. MUDr. A. Sofránková,
CSc. a doc. PhDr. E. Borys, CSc., ďalej PhDr. E. Žia-
ková, CSc., za vedenie ŠD Medická 4. a 6., JUDr. J.
Pirč, CSc. — predseda komisie pre prácu s mládežou
ČSV KSS. Jednotlivé fakulty boli zastúpené prodekan-
mi súdr.: prof. PhDr. M. Cirbes, DrSc., za Pf. doc. PhDr.
M. Mikina, CSc., za PdF. doc. PhDr. I. Bilas, CSc., za
Pf. a doc. JUDr. J. Špirko, CSc., za PaF. SVÚ SZM zastu-
peoval na rokovani s. J. Sumný.

Stretnutie mládežníkov s funkcionárm UPJŠ a fakúlt
bolo zamerané na aktuálne otázky vzájomnej súčinnos-
ti a spolupráce orgánov SZM a štátnej správy. Rámec
rokovania tvorila kontrola kontroly plnenia úloh vyplývajúcich
z dokumentu Spoločné opatrenia ČSO SZM a vedenia
UPJŠ po IV. zjazde SZM a VII. CVK SZM. Výsledky uká-
zujú, že dlhodobo a starostlivo pripravovaný dokument
je ešte nevošiel plne do života, čo je škoda, pretože jeho
obsahom sú skutočne fažiskové otázky dotýkajúce sa
života študentov, zväzákov či na fakultách, či mimo
nich, vo voľnom čase. Jeho dôsledné napĺňanie z oboch
strán, t. j. zo strany SZM a riadiacich orgánov UPJŠ
a fakúlt, by malo prispieť k obojstrannej spokojnosti
SZM by v takomto prípade v podmienkach našej univerzity nadobudlo také postavenie, aké mu prináleží.
Rokovanie ukázalo, že ako koncepcný, východiskový
dokument sú Spoločné opatrenia využiteľné aj v ob-
dobí po fakultných a celoštolskej konferencii. Diskusia
žiaľ potvrdila, že aj vo funkcionárskom aktívne SZM
je mnoho takých, ktorí chýba potrebná dávka in-
iciatívy a aktívity, nevyhnutný záujem o riešenie prob-
lémov. Viacerí boli na rokovanie nepripraveni a ne-
dokázali aktívne nastoliť najzávažnejšie problémy na
pôde, kde boli vhodné podmienky pre ich operatívne
riešenie.

Ide o starú bolesť mládežníckej práce v našich pod-
mienkach, k neutralizácii ktorej by mala prispieť kád-
rová obnova funkcionárskeho aktívna prebiehajúca v
tomto období.

Na druhej strane ale diskusia ukázala, že v nieko-
torých prípadoch pozitívna iniciatíva zväzákov nena-
raziťa na pochopenie príslušných orgánov a to dokonca v
niektorých prípadoch aj opakovane. (Napr. snaha o vy-
lepšenie ubytovacích priestorov v ŠD v Prešove svoj-
pomocným zhodením zariadenia, presuny v rozuby-
tovaní študentov a pod.) Ukázala sa potreba častej-
šieho a priamejšieho obojstranného dialógu k závaž-
ným otázkam, napr. k investičným zámerom, k zdoko-
naľovaniu výchovno-vzdelávacieho procesu a pod. I keď
sa mohlo zdáť, že viacerí zväzáci sa orientovali na

nastoľovanie predovšetkým materiálnych požiadaviek,
je potrebné objektívne podotknúť, že sú si vedomi si-
tuácie a možností ich uspokojovania a snažia sa o pre-
sadenie len najnáležavejších. Východisko nie je v pe-
simistickom konštatovaní, že prostriedky nie sú, v men-
torovaní o tom, že v minulosti boli ešte horšie pod-
mienky, ale v hľadaní cest ako zabezpečiť niektoré po-
žiadavky čo najúspešnejšie, s aktívnym prispiením
študentov. Ze ochota pomôcť vlastnými silami zo stra-
ny SZM tu je, potvrdilo samotné rokovanie. I keď mala
diskusia niekoľko hľuchých miest, je možné konšta-
tovať, že bola prínosom pre ďalšiu prácu a to nielen
funkcionárskeho aktívna SZM.

V popoludňajších hodinách pokračovalo rokovanie
Zväzáckych dní besedami členov ČSV SZM a FV SZM
orientovanými predovšetkým na organizačnú, obsahovú a kádrovú prípravu fakultných a celoštolskej konfe-
rence SZM, ako aj iné aktuálne otázky. Besedy uká-
zali, že jednotlivé FV sú z hľadiska prípravy konferen-
cie v rozličných štadiach a niekde neboli zistenia prá-
ve najoptimistickejšie. Ukazuje sa, že opäť ako v mi-
nulosti sa v kádrovej práci postupuje lokálpatraticky
a pre tvorbu celoštolských orgánov sa uplatňuje tzv.
zbytkový princíp, čo vyvoláva obavy. Nie je pozitívne
ani to, že niektorí funkcionári FV, ktorí už nebudú
kandidovať v ďalšom období, prestali pracovať a vede-
nie svojho úseku prenechávajú kádrovým rezervám a
neodovzdávajú im svoje skúsenosti, čo narušuje kon-
tinuitu práce. V prvý deň bolo ešte na programe aj
rokovanie jednotlivých komisií ČSV SZM, zamerané
hlavne na vytýčenie fažiskových úloh pre školský rok
1988/1989.

V druhý deň medzi funkcionársky aktív zavítali súdr.
J. Zseleňák, novomennovaný tajomník KV SZM pre VS,
s. P. Budač, predseda MV SZM v Košiciach, ďalší po-
litickí pracovníci KV SZM a zástupca ČSV SZM VŠ
v Košiciach. Je škoda, že neprišli aj ďalší pozvaní hos-
tia. Ide predovšetkým o zástupcov ČSO SZM iných VS
vo Východoslovenskom kraji. Pôvodným zámerom to-
tih bolo za účasti zainteresovaných posúdiť možnosti
spolupráce VS organizácií SZM v kraji v ďalšom ob-
dobí a formulovať podnety pre zdokonalenie koordi-
načnej a riadiacej práce krajských a mestských orgá-
nov SZM. Napriek tomu bolo rokovanie veľmi živé.
Tón mu udal úvodný vystúpením s. Zseleňák. Infor-
moval zväzákov o základných zámeroch v aktivizácii
vysokoštolského mládežníckeho života v kraji ako aj
úlohach pre nasledujúce obdobie.

Nie náhodou bola veľká časť diskusie orientovaná
na fažiskovú úlohu SZM v období po IV. zjazde, t. j.
aktívnejšie ovplyvňovanie voľného času. Ukázalo sa, že
zo strany zväzákov na UPJŠ nie sú dostatočne poznané
a teda ani využívané možnosti, ktoré v meste či kraji
existujú, čo je len na škodu. Výraznejšiemu ovply-
ňovaniu voľného času študentov by mala prispieť aj
(Pokračovanie na str. 8)

V ÚSTRETY NÁROČNÝM ÚLOHÁM (K rokovaniu zväzáckych dní)

(Dokončenie zo str. 7)

realizácia prísľubov zo strany UPJS, totiž, že v priestoroch bývalej vojenskej katedry na Garbiarskej ulici by mal byť zriadené klubové priestory. Živo sa diskutovalo aj o otázke rozmiestňovania absolventov a aktívnejšieho podielu SZM na nom a tiež k riešeniu problému ubytovania študentov rodicov s deťmi v Košiciach. Diskusia prebiehala v priateľskom a optimistickom ovzduší, vo vedomí, že aj navonok neriešiteľné problémy sa riešiť dajú. Ukázalo sa zároveň, že uzavretosť ČSO SZM do seba nemôže byť na prospech. Je nevyhnutné prekonat v minulosti vytvorenú nedôveru k mestinym riadiacim orgánom a aktívne prispievať aj vhodnými kádrovými návrhmi k ich plnohodnotnej práci, plniť si vo vzťahu k nim základné povinnosti a v prípadoch keď môžu pomôcť, túto pomoc od nich vyžadovať.

Celkove zväzácke dni ukázali, že napriek čiastkovým úspechom a niektorým pozitívnym tendenciam nebola v podmienkach ČSO SZM plne využitá priaznivá atmosféra po IV. zjazde SZM a VII. CVK SZM k výraznému

ozdraveniu zväzáckej práce. Nie mala iniciatíva vyvinutá zo strany ČSV, resp. FV SZM nenašla patričnú odozvu v členskej základni. I keď vieme, že aktívnych a iniciatívnych zväzákov nie je a ani nikdy nebolo dosť, príčiny je potrebné hľadať inde. V stále nedostatočnom fungovaní informačného systému, v odtrhnutosti zväzáckych orgánov od členskej základne, v potrebe systematickejšej a cieľavedomejšej práci celého funkcionárskeho aktív.

Tento príspevok je publikovaný v čase, keď už na väčšine fakúlt budú ukončené fakultné konferencie a príprava celoškolskej konferencie SZM bude vrcholif. Za generáciu zväzáckych funkcionárov, ktorá možno nevykonalá málo, ale dosiahla menej ako chcela, chceme popriat tým, ktorým odovzdávame štafetu veľa chuti a elánu do náročnej práce a zároveň vysloví želanie, aby sa mohli aj úprimne radovať z výsledkov svojej práce.

JUDr. Ladislav Orosz,
ČSV SZM

Druhý rok práce Rady mladých vedeckých pracovníkov UPJS

Dňa 4. 10. 1988 sa za prítomnosti doc. MUDr. A. Šofrankovej, CSc. — prorektorky UPJS a prof. RNDr. E. Jucoviča, DrSc. — čestného predsedu RMVP konalo verejné zasadnutie Rady mladých vedeckých pracovníkov UPJS, na ktorom bola zhodnotená činnosť RMVP za uplynulý školský rok a bol vytýčený plán práce na ďalšie obdobie.

Prácu RMVP v uplynulom období možno rozdeliť do troch hlavných oblastí:

1. Zbližovanie MVP z rôznych vedeckých oblastí a pomoc k nadvádzaniu interdisciplinárnej spolupráce v rámci UPJS. Za týmto účelom usporiadala RMVP Prezentáciu prác MVP za rok 1987, na ktorej mali MVP možnosť oboznámiť sa s problémami, ktoré riešia ich kolegovia z iných vedeckých oblastí, nadvázať nové pracovné kontakty, resp. prediskutovať určitý problém z interdisciplinárneho hľadiska. Mladí kolegovia ako i skôr narodení skúsení vedecko-pedagogickí pracovníci svojimi otázkami či pripomienkami v rámci diskusie dali nejednému MVP impulz do jeho ďalšej bádateľskej práce. RMVP pripravila Prehľad prístrojového a programového vybavenia UPJS, ktorý by mal pomôcť pracovníkom UPJS získať informácie o prístrojových možnostiach univerzity, prehľadovať spoluprácu, ako i efektívnejšie využívať základné prostriedky v rámci UPJS. RMVP ďalej usporiadala burzu štatistikých programov a besedu s PhDr. V. Pálffym — riaditeľom UKaŠIS UPJS o možnostiach a problemoch spojených so získavaním vedeckých informácií. RMVP bude i v budúcnosti pokračovať v organizovaní takýchto stretnutí, nakoľko vytváraju priesitor pre tak potrebnú odbornú diskusiu, polemicu a konfrontáciu dosiahnutých výsledkov vedeckovýskumnnej práce.

2. Nadvádzanie spolupráce RMVP medzi rámco UPJS. V novembri 1987 uzavrela RMVP Zmluvu o spolupráci s RMVP Užhorodskej štátnej univerzity. Na základe tejto zmluvy navštívilo našu univerzitu v dňoch 19.—23. 4. 1988 7 mladých pracovníkov z Užhorodu. Zúčastnili sa Prezentácie prác MVP, ŠVOC a podľa svojich špecializácií navštívili príslušné katedry. Recipročne sa v dňoch 31. 5.—4. 6. 1988 7 MVP a 3 študenti UPJS zúčastnili na vedeckej konferencii

MVP v Užhorode. Vystúpenia našich MVP sa stretli s pozitívnym ohlasom. Túto spoluprácu chceme v budúcnosti prehľbiť a použiť ju zároveň ako „kanál“ pre krátkodobé študijné pobyt našich MVP na vybraných pracoviskách v ZSSR a naopak. RMVP prehľbia kontakty s RMVP niektorých slovenských vysokých škôl. Tieto kontakty spočívajú vo vzájomnom informovaní sa o činnosti jednotlivých RMVP a vzájomnom pozývaní sa na podujatia organizované pri slušnou RMVP. Súčasťou sa ukazuje prípravovaná spolupráca RMVP s n. p. Učebné pomôcky Banská Bystrica pri tvorbe výučbových programov.

3. Navrhovanie vhodnej stimulácie a podporanie odborného rastu nadaných MVP. RMVP si už druhý rok všima výsledky vedeckovýskumnnej práce MVP a získala dobrý prehľad o nadaných a talentovaných MVP, ktorým je potrebné vytvárať priesitor pre ich ďalší rast. V jednom prípade doporučila vedeniu UPJS riešiť stabilizácu, v ďalšom umožniť dielodobý študijný pobyt v Anglicku nadanému mladému pracovníkovi. Obidva prípady riešilo vedenie UPJS kladne. Súťaž „O najlepšiu pôvodnú vedeckú prácu MVP za rok 1987“ mala za cieľ posúdiť publikáčnú činnosť MVP a

kvalitatívneho hľadiska. Na základe návrhu odbornej poroty boli 4 kolektív mladých autorov ocenené rektorm UPJS a ďalších 8 MVP bolo ocenených dekanom príslušnej fakulty. RMVP bude aj v budúcnosti v súlade s Rokovacím poriadkom RMVP navrhovať vedeniu UPJS vhodnú stimuláciu a podporu odborného rastu tých MVP, ktorí dosahujú výrazné výsledky vo vedecko-výskumnej oblasti.

V ďalšom období plánuje RMVP zameriť svoju činnosť aj na prácu s nadanými a talentovanými študentmi a na prehľbenie svojej činnosti v oblasti výpočtovej techniky. Za týmto účelom bol zriadený Klub elektroniky a výpočtovej techniky RMVP, ktorého poslaním je zvyšovať odborné znalosti MVP a študentov z oblasti využívania výpočtovej techniky vo vedeckovýskumnnej a pedagogickej práci, výmena skúseností a programového vybavenia.

Vedenie RMVP sa domnieva, že je vytvorený široký priesitor pre zaujímavú činnosť MVP a študentov úzko súvisiacu s vedeckovýskumnou činnosťou našej univerzity. Medzi sebou radi privítame každého, kto má o takúto činnosť RMVP záujem.

Ing. Radimír Rexa, CSc.,
predseda RMVP

MINILEXIKÓN —

prvých desať z kolekcie úloživ, citátov, prísloví

1. Ad multos annos — Žite ešte mnoho rokov [želanie na spôsob mnoga ľeta, živeli, sto ľiat, živio].
2. Audaces fortuna iuvat — odvážnym žičí šťastie.
3. Clara pacta-boni amici — zmluvy jásne, budeme dobrými priateľmi.
4. De gustibus non este disputandum — O vkuse, o chuti nemožno diskutovať.
5. De mortuis nil nisi bene — o mŕtvych len dobre.
6. Finis coronat opus — koniec korunuje dielo.
7. Guta cavat lapidem non vi, sed saepe cadendo — kvapka vyhľadáva kameň nie silou, ale častým dopadom.
8. In vino veritas — vo víne je pravda, alebo ten kto si vypije, povie pravdu.
9. Duobus diligentibus tertius gaudet — keď sa dvaja hádajú, tretí sa teší.
10. Mundus vult decipi, ergo decipiatur — svet chce byť klamany, nech je teda klamany.

VÝSLEDKY VYNÁLEZCOVSKEJ A ZLEPŠOVATEĽSKÉJ ČINNOSTI NA UPJŠ ZA UPLÝNULÉ OBDOBIE

Na rok 1987 boli na UPJŠ vyhlásené 28 tematické ohy. I keď súťažná lehota ešte neuplynula — boli predĺžené lehoty na predloženie návrhov na riešenie matematických úloh (TÚ) do 31. 12. 1988 a 31. 12. 1989 uvedieme stručnú rekapituláciu terajšieho stavu za PJS celkom a za jednotlivé fakulty a pracoviská PJS:

vyhľásených 28 TÚ:

riešené: 13

toho: 10

vyriešené: 2

čiastočne: 1

nevyriešené: 9

Predĺžená lehota na predloženie návrhov na riešenie 6 riešenie TÚ za fakulty a pracoviská UPJŠ:

Biologická:

vyhľásené: 4 (z toho 1 čiastočne)

vyriešené: 1 (napriek tomu, že došli 2 návrhy)

nevyriešené: na riešenie)

riešené: 4

čiastočne: (+ OEM)

vyhľásený: 5

U neriešené ani nebolo požadané o predĺženie lehoty)

Zoologicá:

vyhľásené: 2

vyriešené: 2

Didaktická:

vyhľásené: 2

riešené: 2 (1 úplne, 1 čiastočne)

Časť výpočtovej techniky:

vyhľásené: 3

riešené: 3

Rectorát a rektorátna pracoviská:

vyhľásené: 4

riešené: 1

Predĺžená lehota na predloženie návrhov na riešenie: 3

Prehľad vyriešených TÚ za rok 1987:

T. č. 3/87

— Prídavné zariadenie k mikrokalorimetru DASM-4 za účelom automatizácie merania a vyhodnocovania výsledkov merania

riešiteľ: Ing. V. Vojtka

Katedra jadrovej fyziky a biofyziky PF UPJŠ

T. č. 4/87

— Modul koincidenčného obvodu

riešiteľ: Ing. M. Javorek

Katedra jadrovej fyziky a biofyziky PF UPJŠ

T. č. 6/87

— Využitie PMD-85 ako zbernice a riadiacej jednotky pre dávkovanie byretou OP-930 a dvoch pH metrov OP-208/1, OP-264/1 maďarskej firmy Radelkis-Budapest

riešená čiastočne: Systém automatizácie pH mera-

ní

riešiteľ: S. Suba (EF VST)

Katedra fyzikálnej a analytickej chémie PF UPJŠ

T. č. 8/87

— Návrh a konštrukcia radiča DMA pre mikropočítač SM 50/40

riešiteľ: Ing. J. Zimmermann

Katedra slovenského jazyka a literatúry FF UPJŠ

T. č. 9/87

— Doplnenie malého databázového systému MDBS pre SMEP

riešiteľ: Ing. J. Kollár

Ústav výpočtovej techniky UPJŠ

T. č. 10/87

— Prípojenie paralelnej tlačiarne VIDEOTON 23 000

k počítaču SM 4/20 s umiestnením vo vzdialenej

terminálovej učebni

riešiteľ: Ing. J. Béres, Ing. A. Tóth

Ústav výpočtovej techniky UPJŠ

TÚ č. 11/87

— Automatizácia prijímacieho konania a pokračovania dialógovým spôsobom na počítačoch SMEP

riešiteľ: RNDr. Ing. J. Ďuroš, RNDr. A. Luptáková

Ústav výpočtovej techniky UPJŠ

TÚ č. 12/87

— Tvorba a zhodenie lokálnej počítačovej siete s riadiacim učiteľským mikropočítačom a príslušnými periférnymi zariadeniami učebne

vyriešená čiastočne

riešiteľ: Doc. Ing. A. Petrík, CSc.

TÚ č. 15/87

— Spôsob ovládania ozvučenia posluchárne z vedenia miestnosti

riešiteľ: Ing. D. Vraňuch, S. Šolc, P. Slávik

Právnická fakulta UPJŠ

TÚ č. 17/87

— Program pre automatizáciu akvizičnej činnosti knižnej literatúry v UKaSIS UPJŠ

riešiteľ: RNDr. A. Pastírik, V. Moczová

Ústredná knižnica a SIS UPJŠ, Košice

TÚ č. 24/87

— Komplex riešení na prestavbu chemických laboratórií pre potreby výučby predmetov študijného odboru fyzika

riešiteľ: PaedDr. P. Beisetzer

Katedra fyziky a základov techniky PdF UPJŠ

TÚ č. 25/87

— Polyfunkčný diagnosticko-demonstračný systém psychických procesov

riešiteľ: D. Náškárová, PhDr. J. Juhás, PhDr. J. Džuka, V. Falát

Katedra psychológie FF UPJŠ

TÚ č. 26/87

— Úsporný chladiaci systém pre NMR spektrometer Tesla BS 587

riešiteľ: A. Burger

Katedra organickej chémie PF UPJŠ

Prehľad tvorby vynálezov, zlepšovacích návrhov, priemyselných vzorov a objavov na UPJŠ za sledované obdobie, t. j. do 29. 8. 1988:

Objavy — podaná 1 prihláška objavu s názvom: Frekvenčná závislosť intervalu QT elektrokardiogramu pri zmenenej plúcnej ventilácii (č. 48/88)

prihlasovať: Doc. MUDr. S. Kujaník, CSc.

Katedra fyziológie LF UPJŠ

Vynálezy: prihlásené 8 prihlášky vynálezov:

PV 3372 — 2-Izokyanátobenzyl... bromid a spôsob jeho prípravy — RNDr. J. Gonda, CSc., a kol.

PV 3371-88 — 3-Trifenylfosfónium oxindolát a spôsob jeho prípravy — RNDr. J. Gonda, CSc., a kol., PV 1701-88 — (E)-1-Fenyln-2-izokyanato-3-bróm-1-propán a spôsob jeho prípravy — RNDr. J. Gonda, CSc.

Katedra organickej chémie PF UPJŠ

PV-3170/88 — Zapojenie rozhrania pre vyhodnocovanie polarity jednosmerného napäťia pomocou mikropočítača — Doc. L. Merva, CSc.

Katedra organickej chémie PF UPJŠ

PV 3722-88 — Opticko-mechanicke usporiadanie sústavy fokusačnej optiky ... — RNDr. P. Miškovský, CSc.

VP 3723-88 — Jednopaprskový prietokový fotometer — RNDr. P. Miškovský, CSc.

Katedra jadrovej fyziky a biofyziky PF UPJŠ

PV 1207-88 — 2-Brómmetylfenylizokyanát a spôsob jeho prípravy — RNDr. J. Gonda, CSc., a kol.

PV neoznamené — Stavebnicové usporiadanie elektrických napájacích zdrojov pre technické pracoviská a laboratória — Ing. M. Kotulič, CSc.

(Pokračovanie na str. 10)

**AKTÍVNI VYNÁLEZCOVIA Z KATEDRY ORGANICKEJ
CHÉMIE A BIOCHÉMIE PRÍRODOVEDECKEJ FAKULTY
UPJS**

Prof. Ing. Pavol Kristián, DrSc.
Ing. Gejza Suchář, CSc.
RNDr. Dušan Koščík, CSc.
RNDr. Jozef Gonda, CSc.

Zariadenia pre štúdium teplotných charakteristik el. odporu a Hallovho jasu v teplotnom rozsahu do 1000 K

**KATEDRA EXPERIMENTÁLNEJ FYZIKY
PRÍRODOVEDECKEJ FAKULTY UPJS**

Doc. RNDr. Michal Končík, CSc.
spoluautor zlepšovacích návrhov s O. Oravcom, RNDr.
P. Spišákem

Interface k riadeniu napájania Weissovoho elektromagnetu mikropočítačom pre automatické meranie Hallovho napäťia

**KATEDRA EXPERIMENTÁLNEJ FYZIKY
PRÍRODOVEDECKEJ FAKULTY UPJS**

Spoluautor:
RNDr. Peter Kollár
u 3 zlepšovacích návrhov
s RNDr. Z. Jurákom a RNDr. J. Degrom

[Dokončenie zo str. 9]
Katedra fyziky a základov techniky Pf UPJS
Prímeselné vzory:

21 253-88 — Fotometer pre prietokové inercné analýzy — RNDr. P. Miškovský, CSc.

Zlepšovacie návrhy:

Na UPJS bolo podaných 55 prihlášok ZN, z toho:
našimi pracovníkmi 31, z nich sa kladne rozhodlo o 8
ZN zamietlo k využitiu 3 ZN, nerohodlo sa o 20 prihláškach ZN
z toho podľa fakúlt:

lekárska: 10 filozofická: 2
prirodovedecká: 9 ŠVT: 2
pedagogická: 3 rektorát: 5

cudzími prihlásateľmi: 24

Z celkovej prihlásených
55 prihlášok ZN sa:
kladne rozhodlo o
8 prihláškach ZN

zamietlo o
18 prihláškach ZN
nerohodlo o
31 prihláškach ZN

J. LEJKOVÁ

PRIMÁT KOŠICKÝCH FYZIKOV

Koncom septembra minulého roka sa v dennej tlači objavila stručná správa CTK, hovoriaca o tom, že v Košiciach bol ukončený úspešný trojtýždňový fyzikálny experiment, počas ktorého sa podarilo metódou jadrovej adiabatickej demagnetizácie ochiať vzorku kvapalného héliu He³ na teplotu približne 0,00175 K — to je len 1,75 tisícin stupňa nad absolútou nulou. Na experimente, ktorého úspešná realizácia bola výsledkom dlhoročnej činnosti práce, sa podieľali pracovníci Katedry experimentálnej fyziky prírodovedeckej fakulty našej univerzity a Oddelenia fyziky nízkych teplôt Ústavu experimentálnej fyziky SAV v Košiciach. Táto plodná spolupráca oboch partnerských inštitúcií pri stavbe zariadenia na jadrovú demagnetizáciu trvala napoko už od r. 1980, kedy RNDr. A. Feher, CSc., a doc. Ing. S. János, CSc., príšli s myšlienkom realizovať spoločným silami univerzity a akadémie projekt, ktorý by umožňoval študovať fyzikálne vlastnosti látok v tzv. submillikelvinovej teplotnej oblasti, teda pri teplotách pod jednu tisícinu stupňa. Začalo sa prozaicky — potrebnými úpravami (vykonanými zvlášťa svojpomocne) suterénej miestnosti v budove na nám. Februárového výfazstva. Nasledovala stavba vlastného zariadenia, ktoré sa prakticky celé zhodovalo v dieľnach Katedry a akadémie. Veľký kus práce pri tom vykonali najmä technici Vojtech Beneš a Norbert Smolka — Šikovné ruky jedného zhovili desiatky vakuovotesných spájkovaných spojov, druhý priviedol do aparátu desiatky metrov najjemnejších vodičov. Tu treba spomenúť aj pomoc Fyzikálno-technického ústavu nízkych teplôt Akadémie vied USSR v Charkove, v ktorom pre košických kolegov vyrobili špeciálnu dewarovú nádobu, v ktorej je celá nízkoteplotná časť uložená. V r. 1985 bol uvedený do činnosti tzv. rozpúšťacia refrigerátor (dodaný britskou firmou Oxford Instruments), umožňujúci dosahovať teploty okolo 10 mK a slúžiaci ako finálny predchladzovač stupeň celého zariadenia. Nasledovalo dlhé obdobie skúšok, spojené s odstraňovaním niekedy veľmi dobré "utajených" netesností vakuových a héliových rozvodov, s optimalizačiou parametrov rozpúšťacieho refrigerátora a prípravou koncového jadrovej stupňa. Pretože predpokladaný chladiaci výkon zariadenia je len niekoľko desiatok nW (neprírodomedcom pripomieneme, že 1 nW = 0,000 000 001 watt), bolo treba čo najúčinnejšie potlačiť všetky parazitné príkony tepla zvonku (vrátane mechanických vibrácií a vysokofrekvenčného elektromagnetického žiarenia).

Cieľavedomá a usilovná práca obetavého tímu fyzikov, technikov a remeselníkov viedla k tomu, že v septembri 1988 bola v Košiciach ako na prvom pracovisku v ČSSR vykonaná jadrová adiabatická demagnetizácia medi, pričom sa dosiahla už spomenná teplota 0,00175 K. Košickí níkoteplotní fyzici sa tak stali tretím kolektívom v krajinách RVHP, ktorý zvládol túto náročnú metodiku. Zvládnutie tejto metódy vytvára reálne predpoklady na štúdium fyzikálnych vlastností tuhých látok a kvantových kvapalín v blízkosti absolútnej nuly, a to v rámci ďalšeho plánu základného výskumu i v rámci súťaže spolupráce s Óstavom fyzikálnych problémov AV ZSSR.

Ing. R. Mlynek,
Katedra experimentálnej fyziky

Technik Katedry experimentálnej fyziky Pf Norbert Smolka pri montáži vodičov do vnútra refrigerátora.

NAŠI JUBILANTI

Srdečne blahoželáme

všetkým súčitom a pracovníkom Univerzity Pavla Jozefa Šafárika, ktorí sa v ľ. štvrtstoku 1989 dožívajú životných jubilej:

Prirodovedecká fakulta

Doc. RNDr. Ivan Bernasovský, CSc., Prof. Ing. Ladislav Potocký, CSc., Etela Vneková, Doc. Ing. Angela Zentková, CSc.

Filozofická fakulta

Mária Bobáková, PhDr. Juraj Cihra, CSc., Doc. PhDr. Gejza Kočík, CSc., PhDr. Ing. Jozef Kubovský, Doc. PhDr. Ján Sabol, CSc.

Lekárska fakulta

Mária Blašová, Mária Dorová, MUDr. Hilda Kvačanová, Prof. MUDr. Michal Kováč, DrSc., MUDr. Igor Kundrát, CSc., Doc. MUDr. Edita Mařáková, CSc., Prof. MUDr. Jozef Maršala, DrSc., Gejza Mihók, Stefan Nemessanyi, Prof. MUDr. Andrej Nicák, DrSc.

Pedagogická fakulta

Doc. PhDr. RNDr. Oleg Kopanev, CSc., PhDr. Michal Mlynka, Doc. PhDr. Michal Sutran, CSc.

Rекторát a rektorátne pracoviská

Prof. PhDr. Imrich Ferencz, CSc., Johana Lipovská, Ing. Jozef Mikolaj, Magdaléna Moskvová, Ing. Milan Paták, Vlasta Peláková, Irena Petřinová, Edita Pášková, Verona Robová, Juraj Sokoli, František Susa, Margita Timková, Alžbeta Tomčiová.

K ŽIVOTNÉMU JUBILEU PROF. ING. LADISLAVA POTOCKÉHO, CSc.

V januári 1989 sa dožíva významného životného jubilea prof. Ing. Ladislav Potocký, CSc., vedúci Katedry experimentálnej fyziky Prirodovedeckej fakulty UPJS v Košiciach.

Jubilant sa narodil 21. januára 1939 v Košiciach. Po absolvovaní JSS v Košiciach a ukončení štúdia na Hlavnnej fakulte VŠT pôsobil v rokoch 1961–1964 ako asistent a odborný asistent na Katedre fyziky SF VŠT Košice, resp. po založení Prirodovedeckej fakulty UPJS na jej katedre fyziky. V rokoch 1964–1982 pôsobil na pracoviskách SAV, najprv na vedeckom oddelení FÚ SAV v Košiciach a od r. 1969 na novozaloženom Ústave experimentálnej fyziky SAV. Na tomto Ústave zastával od r. 1970 funkciu zástupcu riaditeľa a vedúceho Oddelenia magnetických javov. V roku 1969 úspešne obhájil kandidátsku dizertačnej prácy z oblasti experimentálneho štúdia fyzikálnych vlastností feromagnetik. V roku 1974 začal externe pôsobiť na Katedre expe-

rimentálnej fyziky. V roku 1975 sa habilitoval za docenta a bol menovaný do funkcie zástupcu vedúceho Katedry experimentálnej fyziky. V roku 1982 bol menovaný za profesora experimentálnej fyziky. V tomto roku prechádzal pracovať na Prirodovedeckú fakultu UPJS a je poverený funkciou vedúceho Katedry experimentálnej fyziky. Jeho prechod na našu prirodovedeckú fakultu znamená významný prínos pre ďalší rozvoj fyzikálneho bádania, profilovanie absolventov ako aj pre radosť učebníc fakulty.

Veľmi bohatá je aj vedecká činnosť prof. Ing. Ladislava Potockého, CSc., výsledkami ktorej si získal odbornú autoritu doma i v zahraničí. Je členom komisie magnetizmu Medzinárodnej únie pre čistú a aplikovanú fyziku – IUPAP, členom Rady kľúčového smeru ŠPZV 1–5–1, členom vedeckého kolégia SAV, predtým aj ČSAV pre fyziku a ďalších celoštátnych komisií. Svojimi vedeckými výsledkami pri-

spel k interpretácii niektorých magnetických javov v amorfnych zlátinach a objasneniu magnetických vlastností technicky dôležitých materiálov. Je zodpovedným riešiteľom člaskovej úlohy ŠPZV „Magnetizačné procesy v kryštalických a nekryštalických feromagnetikách“. Mimo ľad je aj jeho publikácia činnosť, viaceré jeho publikácie majú medzinárodný ohlas a sú citované aj v zahraničí. Doteraz publikoval 60 pôvodných vedeckých prác.

Pracoval v ZV ROH, mnoho rokov pôsobil vo výbore ZO KSS, 5 rokov vo funkcii jeho predsedu a aktívne tiež pracoval ako aktivista KV KSS.

Pri príležitosti významného životného jubilea vyslovujeme prof. Ing. L. Potockému, CSc., úprimné uznanie a podakovanie za jeho doterajšiu plodnú prácu a želáme mu veľa tvorivých sôl, zdravia a optimizmu do ďalšieho činorodého života.

Kolektív Katedry experimentálnej fyziky PF UPJS

K ŽIVOTNÉMU JUBILEU DOC. ING. ANGELY ZENTKOVEJ, CSc.

Dňa 20. 2. 1989 sa dožíva významného životného jubilea docentky Katedry teoretickej fyziky a geofyziky PF UPJS Ing. Angela Zentkovej, CSc. Svoju cestu teoretickej fyziky začala po absolvovaní Fakulty technickej a jadrovej fyziky CVUT v Prahe v roku 1961 ako asistentka na Fyzikálnom ústave CSAV v Prahe. V roku 1963 prichádzala na Katedru fyziky novozaloženej Prirodovedeckej fakulty UPJS a od roku 1965 až doteraz pôsobí na Katedre teoretickej fyziky a geofyziky PF UPJS. Najprv ako odborná asistentka a od roku 1979 ako docentka pre vedúci odbor teoretická fyzika. Od príchodu na Prirodovedeckú fakultu súčasnou A. Zentkovej prednáša a vedecku prácu z kvantovej teórie pre rôzne študijné odbory. Vo svojej pedagogickej práci zvláštnu pozornosť venuje nadaným študentom, ktorých vedecku práci už počas štúdia na fakulte hľadá formou ŠVOC. Mnoho rokov bola členkou rôznych komisií pre štátne záverečné skúšky. V súčasnosti je predsedkyňou komisie pre odbor biofyzika a chemická fyzika. Je členkou komisie pre rigorózne skúšky v tom istom odbore a tiež v odbore teória tuhých látok.

Doc. A. Zentkovej je uznávanou vedeckou pracovníčkou medzi najmä a zahraničnými odborníkmi v oblasti teórie

magnetizmu. Z tejto problematiky publikovala viac ako dvadsať pôvodných vedeckých prác v našich i zahraničných časopisoch. Už tretiu päťročie je zodpovednou riešiteľom člaskovej úlohy státného plánu základného výskumu, týkajúcej sa magnetických vlastností amorfnych kovových zlátin. Je skoliteľkou a členkou komisie pre obhajoby kandidátskych dizertačných prác v odbore 11–21–9 všeobecná a matematická fyzika.

Súčasná A. Zentkovej je aj spoločensky angažovaná pracovníčka. V minulosti viac rokov zastávala funkciu predsedkyňu odborového úseku ROH na katedre a v súčasnosti je predsedkyňou rady SVOC na PF UPJS a tajomníčkou výbora Košickej pobočky JSMF. Jej zásluhy o rozvoj Prirodovedeckej fakulty UPJS boli pri príležitosti 25. výročia založenia fakulty ocenené medailou fakulty.

Do ďalších rokov želáme doc. A. Zentkovej pevné zdravie, neutichajúci životný elán a ešte veľa pracovných úspechov, oprávnené pocit radiosti a hrdosti z úspechov tých, ktorí pomáhalu nájsť ich miesto v živote a otvorila im cestu k tajomstvám a krásie teoretickej fyziky.

Doc. RNDr. Andrej Bobák, CSc.

8. ČESKOSLOVENSKÁ KONFERENCIA O MAGNETIZME

Už po ôsmu raz sa v Košiciach zišli poprední československí odborníci pracujúci v oblasti magnetizmu a pozvaní hostia na 8. celoštátnnej konferencii o magnetizme. Tradičia týchto pravidelných pracovných stretnutí československých „magnetikov“ siaha do r. 1963, kedy bola zorganizovaná prvá takáto konferencia. Pravda, vedeckovýskumná činnosť v oblasti magnetizmu sa v Košiciach dátuje už od polovice 50. rokov, kedy akademik Vladimír Hajko a profesor Juraj Daniel-Szabó na Katedre fyziky Vysokej školy technickej začali s výskumom vlastností klasických feromagnetických materiálov na báze Fe-Si.

Minuloročná konferencia sa konala od 29. augusta do 2. septembra a jej organizátormi boli Prírodovedecká fakulta našej univerzity, Ústav experimentálnej fyziky SAV v Košiciach a odborná skupina magnetizmu pri fyzikálnej vedeckej sekcií Jednoty československých matematikov a fyzikov. Na konferencii sa zúčastnilo okolo 120 našich odborníkov z vysokých škôl, pracovník akadémie a rezortných výskumných ústavov, ako aj 29 zahraničných pracovníkov zo Sovietskeho zväzu, Maďarska, Poľska, NDR a Holandska. Konferencia poskytla dobrý prehľad o výsledkoch, ktoré sa u nás v oblasti magnetizmu dosiahli od konania ostatnej konferencie a naznačila trendy, ktorími sa vedeckovýskumná činnosť v tejto sfére bádania bude uberať v nasledujúcich rokoch. Na konferencii odznelo 26 pozvaných referátov a formou výsledkov bol prezentovaných vyše 100 pôvodných vedeckých príspevkov, rozdelených do 7 sekcii (magnetické oxydy a tenké vrstvy, teoretické problémy magnetizmu, interdisciplinárne problémy magnetizmu, amorfné materiály, I-kovy, supravodiče a magnetizmus prechodových kovov). Ako veľmi pozitívnu možnosť hodnotiť tú skutočnosť, že mnohé príspevky prezentovali výsledky efektívnej vedeckej spolupráce medzi československými pracoviskami resp. zrodili sa zo spolupráce našich inštitúcií s partnerskými zahraničnými pracoviskami – ako príklad možno spomenúť niekoľko príspevkov, týkajúcich sa výsledkov štúdia perspektívnych amorfických feromagnetických materiálov, ktoré spoločne prezentovali pracovníci Katedry experimentálnej fyziky Prírodovedeckej fakulty a Ústredného ústavu fyzikálneho výskumu Maďarskej akadémie vied v Budapešti. V rámci panelovej diskusie účastníci konferencie vypočuli aj informácie o niekoľkých nedávno konaných svetových konferenciách z oblasti magnetizmu, z ktorých vyplynulo, že orientácia nášho výskumu je v súlade so svetovým trendom.

Organizátori nezabudli ani na spoločenskú stránku konferencie.

Domáci účastníci konferencie prijali rezolúciu, v ktorej sa okrem iného konštatuje, že magnetizmus je aj ďalej perspektívny smerom, ktorý má zásadný význam pre ďalší rozvoj vedy a uspokojovanie potrieb spoločnosti. Ďalej sa v rezolúcii uvádzá, že v budúcom rokoch by sa výskum v oblasti magnetizmu mal orientovať hlavne na magneticky mäkké materiály (najmä na nové typy materiálov pripravovaných rýchlym chladením), magnetický záznam a spracovanie informácií, permanentné magnety a no využití magnetických metód v najrôznejších oblastach spoločenskej praxe (napr. v lekárstve). Ďalší rozvoj tohto vedného odboru si však vyžaduje podstatné zlepšenie prístrojové vybavenie, zabezpečiť dopĺňovanie stavu a priebežné zvyšovanie kvalifikácií vedeckých pracovníkov i technického personálu, zvýšiť efektívnosť zavádzania výsledkov výskumu do praxe (a to aj prehľbením kontaktov medzi pracoviskami základného a aplikovaného výskumu) a zefektívniť medzinárodnú spoluprácu.

Na tom, že konferencia mala vysokú vedeckú i spoločenskú úroveň, mňa zásluhu celý organizačný výbor, ale najmä jeho neúnavný predseda prof. RNDr. Juraj Daniel-Szabó, CSc. O rokovanej konferencie sa zmienili i masovokomunikačné prostriedky, pričom úsmev na tvárich našich „magnetikov“ vzbudila správa televíznych aktualít, že v Košiciach otvorili konferenciu o „magnetite“ ...

Ing. R. Mlynák,
Katedra experimentálnej fyziky
PF UPJŠ

Z MŠVB PEDAGÓGOV V DRÁŽDANOCHE

Tak ako v predchádzajúcich rokoch aj počas minulého leta mali študenti Pedagogickej fakulty možnosť neformálneho pracovného aj mimopracovného kontaktu so študentmi iných socialistických štátov. FV SZM PdF v rámci MŠVB podpísal zmluvu okrem iného aj s výborom mládežnickej organizácie Vysokej školy pedagogickej v Dráždanoch.

Na MŠVB v Dráždanoch sa zúčastnilo 28 študentov našej fakulty. Pracovali sme v dvoch skupinách, jedna v závode na výrobu polygrafických strojov v Radenbeuke pri Dráždanoch, druhá v dráždanskom podniku Nagema.

Spokojnosť s prácou často závisí od úrovne vzťahov v kolektíve. Naša brigáda bola naozaj úspešná. Počas troch týždňov sme sa stretávali s porozumením a priateľským prístupom zamestnancov obidvoch závodov. Dobré vzťahy na pracovisku dokázali preklenúť i jazykovú bariéru. Výnimku neboli ani návštěvy v rodinách našich spolupracovníkov.

Nielo prácou je ľovek živý... Organizační z FDJ Pädagogischer hochschule pre nás pripravili bohatú program kultúrneho a športového výžitia. Navštívili sme dominantnú historickú pamiatku Dráždanského Zwingeru, výstavu klenotov Albertinum, múzeum K. Maya a ďalšie dráždanské pamätnosti.

Zivot v Dráždanoch sme spoznávali spoločne s vysokoškolákmami z Kyjeva, Leningradu, Baku, Načička, Wroclavi a Blagovjezgradu. Nemalo nových priateľstiev vzniklo pri vzájomných stretnutiach, či už na večere družby, na diskotékach, športových zápasoch, neformalných posedeniach, spoločných prechádzkach po meste, a najmä počas týždňového kultúrno-poznávacieho pobytu. Za tých niekoľko dní nám priali z NDR ukázať klenoty nemeckej histórie v mestách Weimar, Erfurt, Jen, Berlin, Postupim, Preši. sme miestami kadiaľ kráčali velikáni nemeckej kultúry, ako napr. Goethe a Schiller. V Berline sme obdivovali jeho modernú architektúru.

Putovanie po NDR nie len doplnilo nás obraz o tejto krajinе, ale spolu so skúsenosťami získanými počas brigády potvrdilo užitočnosť takéjto formy držobných vzťahov a potrebu ich ďalšieho rozvíjania.

PaedDr. Igor Urban,
vedúci MŠVB

Z myšlienok La Bruyéra

Múdry ľovek sa ani nedá ovládať, ani nechce ovládať iných; chce, aby vládol vždy a všade rozm.

xxx

Niekto ľudia získavajú slávu alebo zásluhy tým, že dobre pišu; iným patrí sláva a zásluhy za to, že vôbec nepišu.

xxx

Takmer nikto si sám od seba nepoušťa zásluh a dobrých vlastností iného. Ľudia sú prvejmi zamestnaní sebou samými, než aby mali kedy prenik-

núť alebo aspoň rozlišiť iných; preto sa stáva, že aj pri veľkých schopnostiach, ale ešte väčšej skromnosti môže ľovek zostať dlho neuznaný.

xxx

Ked sme už urobili všetko možné, aby sme si určitého ľovca získali, a ešte vždy to níkom nevedie, ostáva ešte jedno, a to nepohnúť ani prstom.

xxx

Sú určité veci, u ktorých je priemernosť neznesiteľná: poézia, hudba, maliarstvo, verejný prejav,

FOTO - NÁVŠTEVA na Katedre teoretickej kybernetiky a matematickej informatiky PF UPJŠ

Katedra teoretickej kybernetiky a matematickej informatiky Prírodovedeckej fakulty UPJŠ v Košiciach patrí medzi najmladšie katedry na UPJŠ, 1. decembra 1988 uplynú tri roky od jej založenia. Počtom pracovníkov patrí medzi malé katedry. Jej jedenásťčlenný kolektív vede prof. RNDr. Lev Bukovský, DrSc., a do toho kolektívu patria (okrem iného) jeden docent a štyria kandidáti vied. Napriek svojej krátkej existencii, malému a mladému kolektívu, katedra však vyvíja neobyčajne intenzívnu, spoločensky prospěšnú činnosť. Zabezpečuje výuku programovania takmer vo všetkých študijných skupinách na Prírodovedeckej fakulte UPJŠ, a odborné prednášky z oblasti matematickej informatiky a teoretickej kybernetiky pre poslucháčov študijného odboru Teoretická kybernetika, matematická informatika a teória systémov (zameranie samotného počítače a programovanie) a pre poslucháčov učiteľského štúdia kombinácia matematika – výpočtová technika. V súčasnosti pracovníci katedry zabezpečujú (daleko nad svoje pracovné povinnosti) spoločenskú potrebu vzdelávania stredoškolských učiteľov v odbore matematická informatika v rámci rozširujúceho štúdia. Okrem toho vypomáhajú pri výuce programovania na Gymnáziu na Šmeralovej ul. v Košiciach a na Elektrotechnickej fakulte VŠT v Košiciach.

Intenzívna je aj vedeckovýskumná činnosť na katedre. Riešia sa tu päť výskumných úloh, z ktorých tri sú teoretického a dve aplikáčného zamerania. Výsledky výskumnnej činnosti sú publikujú v odborných časopisoch a prednášajú na celoštátnych konferenciach, obývajúc s medzinárodnou účasťou. V základnom výskume katedra spolupracuje najmä s MU SAV, MFF UK Bratislava a MFF KU Praha. V aplikovanom výskume s VÚKOVom Prešov a vybranými základnými školami v Košiciach. Naviac, katedra gestoruje dohodu o vedeckovýskumnnej spolupráci medzi UPJŠ a Vratislavskou univerzitou v PLR.

Osobitná pozornosť sa tu venuje nadaným študentom. Svedčí o tom pekné 3. miesto študentského družstva UPJŠ (v rámci CSSR) na Matematickej súťaži vysokoškolákov v roku 1986 a 4. miesto v medzinárodnej súťaži rovnakého

mesta (v tom istom roku). Pekné sú aj výsledky v rámci SVOC, kde v celostátnom kole SVK študenti vedení pracovníkmi katedry získali v r. 1986 jedno 3. miesto, v r. 1987 jedno 4. miesto a v r. 1988 jedno 1. miesto. Nemožno tu nespopomínať ani pomoc pracovníkov katedry pri inštruktažach a opravách úloh matematickej olympiády i pri vedení krajských i okresných odborných seminárov.

Pedagogická i vedecká práca na katedre je úzko spojená s praxou. V pedagogickej činnosti katedra úzko spolupracuje najmä s Krajským domom pionierov a mládeže v Košiciach, Gymnáziami na Šmeralovej ul. a Trebišovskej ul. v Košiciach a s UVT UPJŠ. Výsledky vedeckovýskumnnej činnosti sa do praxe prenášajú najmä prostredníctvom Združenia VUKOV – VST – UPJŠ – SAV, v ktorom katedra od svojho založenia aktívne pracuje a vybraných škôl, s ktorými katedra spolupracuje. Okrem toho, na urýchlenie realizácie výsledkov svojej výskumnnej práce pracovníci katedry ponúkli (na základe pražskej výzvy) svoje výsledky VUKOVU Prešov, Pozemným stavbám Košice a VS KNV Košice. Všetky ponukané výsledky boli prijaté a už reálizované. Naviac, katedra je významne zapojená do plnenia Zdrženého socialistického záväzku podnikov a organizácií Východoslovenského kraja na podporu automatizácie a robotizácie, ktorý na túto päťročnicu podpísala Prírodovedecká fakulta UPJŠ spolu s ďalšími 31 organizáciami Východoslovenského kraja. Plní tu tri zo štyroch bodov celofájnúho záväzku.

Katedra udržuje styk aj so zahraničím. V uplynulých troch rokoch na katedre boli na niekoľkomesačnom pobytu odborníci z Holandska a USA, na kratších pobytach odborníci z PLR, MER a ZSSR. Naopak, naši pracovníci sa zúčastnili kratších pobytov vo Veľkej Británii, NDR a PLR.

Nie je to úplný opis trojročnej činnosti malej katedry na UPJŠ, ale dosťatočný na to, aby čitateľ získal určitý obraz o práci jej členov.

RNDr. František Pástor, CSc.
Katedra teoretickej kybernetiky
a matematickej informatiky PF UPJŠ

Časť kolektívu katedry pri práci.

Zľava: RNDr. František Pástor, CSc., prof. RNDr. Lev Bukovský, DrSc. — vedúci katedry, RNDr. Gabriela Andrejková, CSc., a RNDr. Vilim Geffert, CSc.

Pri riešení problému výskumného úlohy na počítači Robotron 1715.

Zľava: RNDr. Peter Spišák a RNDr. František Pástor, CSc.

Pri vyučovaní programovania počítačov PP-01.

Zľava: Studentka Dana Pačayová a RNDr. Gabriela Andrejková, CSc.

Práca na diplomovej téme pri počítači PMD 85.

Zľava: Studentka Jana Megová a RNDr. Gabriela Andrejková, CSc.

ČÍNA OČAMI PRÁVNIKA

V.

Po dĺžnej prázdninovej odmlke sa znova púšťam do papierovej vojny. Papier, ktorý vynašli Číňania, sa zno vu začne zapĺňať znakmi, ktoré tiež vymysleli Číňania... Listy písané slovenčinou sú únikmi z tejto niekedy dosť začarovanej (ale keď to ide aj čarovnej...) krajiny. Práve sa pokúšam o jeden taký „trhák“.

Až teraz na seba vlastne zistujem, že človek, v tejto krajinie potrebuje zhruba rok na to, aby sa to udomácnil. Aby mu prestali vadit masy ľudí, aby mu čínskina šla ako-tak od ruky (a hlavne od ďst.), aby nemusel všetko donekonečna hľadať, aby mohol cestovať v „trochu“ iných podmienkach, ako cestuje doma, aby sa cítil istý v sedle bicykla atď... Ľahko sa to teraz konštatiuje, keď je rok ťuč... Snáď ročné skúsenosti premenil na to, aby som sa relativne v pohode — (ono k nej stále čosi chýba a maličkostí dokáže človeka dosť ľahko vyviesť z mieru i napriek všetkým horeuvedeným plusom...) mohol venovať konečne aj odbornému programu. No a keby to nestačilo — môžem predsa požiadať o predĺženie pobytu o ďalší rok, no nie? (5.4.3.2.1.0! — priznávam, že to bola len náhodná bludná myšlienka...).

S manželkou Evi ste sa viaceri už trejme stretli, fotografie ste možno tiež videli... Z môjho pohľadu to boľ dôležitý moment. Po dvoch semestroch nefahkej práce a štúdia som sa napokon mohol venovať Eva — a to ešte k tomu v Číne. Všeličo tomu predchádzalo, ale výšlo to: 25. júna vyšla z haly pekingského letiska... Lietadlo meškalo hodinu. Taxikár, ktorý ma viesol na letisko, po dohode čakal, než sa všetko na dobré obráti. Krátki sme si chvíľu rozhovorom o čínskom futbale a o večernom európskom finále ZSSR — Holandsko, ktorý (predsa len) v priamom prenose vysielala Čínska televízia, o Československu... S taxikármami si tu v Číne človek len fažko porozumie (osobitnou kapitolou je Šanghaj, kde sa fajdi bez taxametrov...), ale už sa dľho nebude...). Testo bol svetlou výnimkou: navyše sa sa ukázalo v záverel urobil gesto a zapýtal o niečo menej, ako mohol.

Peking je rozlohou veľký jedna zo sprievodkyní po hrobkach Mingov a po Märe povedala, že je veľký ako Belgicko. (Keď si niekedy nabitne odskočim do Belgicka, ak je utorok tak musíme byť v Belgicku, budem mať možnosť porovnať...) Tým som chcel naznačiť len toľko, že cestovanie tu má svoje zvláštnosti. Autobusom fyralo a

takým nabitím ako v Sanghaji) to trvalo do centra mesta z nášho prechodného domova v Šan-dzüe približne 45 minút... a to nebolo zlé. Ale pamiatky Pekingu a okolia sú roztrúsené (niektoré). 50 km na severozápad sa nachádzajú hrobky Mingov (cisárov dynastie Ming) — Šan-ling, jedna z najznámejších sekcií čínskeho mŕtvu (Dlhého nie Veľkého...) pri Badalingu je vzdialenosť 70 km... Letný palác tiež nie je blízko, múzei, parkov je neurekom Skrátka a dobre: dôležitý je výber a potom — výdrž, kondička. Júl je najlepší mesiac...

A tak sme si prezreli Čhien An-men (nám.) a všetko, čo je naoko: Čhien An-men — bránu, ktorá je národným symbolom, smerom na juh od nej — kdeši v strede stojaci granitový obelisk Pamätníka hrdinom ľudu, za ním sa rozkladajú (to znie nezdravo...) stojacu budovu Mao Ce-tungovho mauzólea; napravo je sídlo Všečinského zhromaždenia ľudových zástupcov, oproti nemu — naľavo z pohľadu od Brány nebeského pokoja (spominaný Čhien An-men) Múzeum dejín a múzeum revolúcie.

Turisti z rôznych čínskych provincií, ale aj skupinky zahraničných návštěvníkov tu kolujú. Každý chce vidieť predsedu Maia uloženého v krištáľovom sarkofágu, prejsť sa parlamentom — ale najmä dostal sa do Zakázaného (cisárskeho) mesta, alebo inak do Palácového múzea... O ľom som už písal, bolo mojom prvou zastávkou v Pekingu. Avšak až teraz bolo dosť času na vychutnávanie... A vychutnávať možno i čínske jedlá. Žan-park — Park slniečného oltára (ak tomu dobre rozumie) — je nedaleko nášho vývyslanectva (asi 3.5 km od opisaného srdca Pekingu). Myslim si, že Eva hned na prvý raz pochopila, že medzi naozajstnou čínskou kuchynou a tým, čo sa pod touto hlavicou prezentuje v nás doma je „drobný rozdiel“... Taká jednoduchá špecialita ako kurča kung-pao, študentmi obľubované Jü-siang žou-s (rezančeky z mäsa s rybacom v ôňom — soľosobovanou zeleninou nie rybou...) a podobne. Priznám sa na tomto mieste — po desiatich mesiacoch bol môj najväčší gastronomický zážitok v Pekingu spojený s „nebeským“ rezňom, ktorý bol na jedálnom lístku nášho vývyslanectva... 30. jún 1988 sa stal pamätným dňom. Po zastávke a prehliadke hrobiek Mingov nás mikrobus nabral smer „Dlhý čínsky mŕt“.

Dostávame sa do hôr, k parkovisku pod Márom. Svižne vyskakujeme a štrváme sa po schodoch, vyskáče a vyskáče — kde sa nám nonaskytne

krásny pohľad na Már, ktorý sa vlní po hrebeňoch vo výškach okolo 1000 m. Symbol práce celých generácií. Ochrana zo severu pred barbarmi a nájazdmami.

O niekoľko dní sa vlakom presúvame do Šanghaja, do rodného Fu-dann, ako sme si zvykli hovoriť. Všade pusto (teda, pokial ide o internáty), všetko pôsobí zvláštne. A oruť na teplomeri stúpa. 35 °C — to je dolná hranica, rekordných 38,3 °C namerali 17. júla. Kam sa vybrať? Slávne okolité mestá hľasia rovako katastroficky znejúce údaje: Chang-čou = 39 °C, Nan-ting dokonca 41 °C... v novinách sa piše o úmrtiliach starých ľudí... Život prebieha spomaleným tempom. Kto môže, cez deň sa ukryje a vychádza večer, v noci: vtedy sa ulice pred domami naplniajú. Spi sa na ulici, pod holým nebom. Spi sa... fažko je čo ľal zaspas. Budovy sú v dôsledku dlhotravajúcej horúčavy rozplátené. Ventilátory pracujú na plné obrátky, každú chvíľu sprcha — nepomáha to väčšas veľmi...

Napriek tomu sa snažime spoznať Sanghaj na bicykloch: respektívne — sprevádzam Evu... smäť je neúprosný, treba robiť pauzy: žiaľ, nie všade dostenete kúpiť niečo chladné (ak nie ste priamo v centre). Navštievame zopár známych parkov, zoologickú záhradu s pandou, v nedeľu sme hostami u Jao Lü-pching, ktorá je zástupkyňou riaditeľa řanghajského keramického inštitútu. Práve nedávno sa vrátila z vedeckej konferencie v nás. Treba dodať, že v päťdesiatych rokoch (presnejšie koncom päťdesiatych rokow) u nás študovala a počas štúdií sa zoznámila i so svojím manželom. Vtedy tiež jedným z čínskych studentov. Obaja hovoria po česky — objektívne povedané Jao celkom plynulo a bezchybne. Li Tie už trochu s anglickým prízvukom. Ale stále rádi spominajú. Čínsky obed v čínskej rodine (ktorú dotvárajú 2 dcéry) sa vydaril... hoci Eva slušne odmieta čierne vacia a krevety tiež ten ochutnala, aby sa nepovedalo...

Posledných päť dní pred odletom sme opäť strávili v hlavnom meste — úspešne sme pátrali po lamaistickej chráme — Paláci harmonie a mieru, našli sme i Konfuciov chrám, vybrali sme sa do populárneho Bej-chaj parku... (Spomenul som si, že sme ešte v rámci prvej túry videli Chrám nebies, Čhien-tan...).

Všetko sa aj tak opísať nedá... 22. júl podvečer. Na pekingskom letisku v reštaurácii hryzíme „európske“ hranolky a zapisujeme ich čínskym pivom. Čas opäť pracie, nepozná oddych. Pocity sa v takýchto chvíľach definujú veľmi fažko.

Horúčavy v Šanghaji nadálej výčinajú. Treba zmeniť polohu... a tak sa po týždni pauzy počas prázdninovej pauzy ide do Che-namu. (Pokračovanie na str. 15)

(Dokončenie zo str. 14)

bývalé hlavné mestá lákajú: menši a menej známy Kai-feng a snáď turistami obliehanejši Luo-jang. Kai-feng bol hlavným mestom a dôležitým strediskom obchodu dynastie severných Sungov (960–1127). Ak mal vtedy okolo milióna obyvateľov, teraz má sotva polovicu... Je tu železná pagoda (v skutočnosti nie je železná, len tak vyzera – postavená je z hrdzavohnedých keramických tehál), Dračí pavilón, taoistický chrám, v centre sa dokončuje rekonštrukcia – vlastne novostavba – historickej ulice Fan-lou v pôvodnom štýle dynastie severných Sungov, ktorá bude dlhá asi 400 m. Vôbec – z hladiska Číny malé mesto má svoje pamiatky vo vzornom stave, aj pôvodný mestský mûr možno rozoznať celkom zreteľne. Nevadí, že hlavná ulica je bez pouličného (elektrického) osvetlenia, život sa nezastavuje.

Kai-feng je len 62 km od hlavného mesta provincie Che-nan, od Čcheng-čiou. Pohľad z vlaku zachytáva len nečnečný počet tovární... Do Luojangu je to ešte zopár desiatok kilometrov. Vyplatilo sa: Jaskyne Dračej brány, v ktorých sú ukryté tisíce figúr a kamenných reliéfov Budhov a výjavov z budhistickej mytológie majú svoje zvláštne čaro. Napriek tomu, že v taženiacach proti budhizmu – a novšie – v honbe za umeleckými pamiatkami (západní „milovníci“ umenia) boli mnohé súchy značne poškodené... Iným smerom sa možno odvieziť k jednému z najstarších čínskych budhistických chrámov – Chrámu bieleho koňa... Cesta sa pomaly chýlia ku koncu, hoci som pôvodne zamýšľal cestovať do Šantungu, do Konfuciovho rodiaka Čü-fu... Začínajúci zápal dutin i priedušiek ma však varoval. Snáď nabudúce... Lepšie je zavčasu sa vrátiť a vyliečiť sa.

doc. JUDr. Alexander Brösti, CSc., Šanghaj

Zo športového humoru

Janko dostal na narodeniny bicykel. Celý naradostený krúži na ním okolo domu.

— Pozri sa, mama, — kričí po desiatom okruhu, — teraz idem bez nôh!

Po pätnásťom kole: — Teraz idem bez rúk a nôh!

Po tridsiatom kole zašúšle: — A teraz už aj bez žubov!

Rozhodca futbalového stretnutia sa pýta usporiadateľov:

— Chýtím ešte po zápase autobus?

— To záleží na tom, ako budete pískať!

Pôvabná mladá krasokorčuliarka po návštive riaditeľa ľadovej revue rozhorene hovorí svojej matke: — Predstav si, mami, len čo som vošla do jeho kancelárie, už sa ma pokúsil pobožkať!

— Taki ľudia poškodzujú povest revue. Za mojich čias sa podávala najskôr vodku!

KATEDRA HODOBNEJ VÝCHOVY ----- A SPOLOČENSKÁ PRAX

Stáva sa nutnosťou, v súčasnosti často zdôrazňovanou požiadavkou, aby vedeckovýskumná práca pracovníkov vysokých škôl vyúslovala do konkrétnych výsledkov, aby sa realizačné výstupy mohli uplatniť priamo v praxi. Spätiť túto požiadavku, teda dopracovať sa ku konkrétnym výsledkom v oblasti spoločenskovedných disciplín sa často považuje za fažko splnitelné, až nereálne.

Z pohľadu týchto názorov možno považovať výsledky práce katedry hodoobnej výchovy v oblasti teórie vyučovania hodoobnej výchovy, čiže v študijnom okruhu profilujúcich disciplín odboru Hv za atypické, najmä keď pripomienieme, že sa niektoré stali predmetom dlhodobej spolupráce s výrobnými podnikmi. Vzhľadom na možný rozsah príspevku uvediem aspoň základné informácie.

Dosiahnuté výsledky v predchádzajúcom období, predovšetkým však terajšie realizačné výstupy umožnili, aby pracovníci Khv prekročili úzky rámec pracoviska a svoju predstavu o modernej hodoobnovýchovnej práci sformulovali do Projektu prehľbenej a integrovanej hodoobnej výchovy na základnej škole, ktorý realizujú na cvičnej – bázovej základnej škole v Prešove na Gottwaldovej ulici.

Prehľbenie výchovno-vzdelávacej práce sa na tejto základnej škole dosahuje novými formami, metódami i vyučovacimi prostriedkami. Tažisko hodoobnovýchovnej práce spočíva v Projekte vo vyučovacích jednotkách podľa učebných plánov, ale hodiny hodoobnej výchovy prehľbjú hodoobné chvíliky v rámci školskej družiny. Tam sa popri vokálnej činnosti kladiť zvýšený dôraz na zvlášť atraktívne inštrumentálne činnosti. Treba uviesť, že sa to deje dvakrát v týždni v rozsahu polohodiny, v 1. a 2. ročníkoch (hra na písalku) a v 3. a 4. ročníkoch (hra na miniorgane). Na výsledky hodoobnovýchovnej práce týchto foriem nadzvázuje, ba priamo z nich vychádza krúžková činnosť (krúžok vokálny, inštrumentálny a tanecný), ktorá je záujmovou umeleckou činnosťou a je zacielená na oblasť klenotnice detského hodoobného folklóru. Na jej platforme sa zabezpečuje výchovno-vzdelávanie i estetickovýchovné pôsobenie na všetkých žiakov ZŠ.

Doterajšie výsledky ukazujú, že Projekt vhodným spôsobom zabezpečuje spojenie učiteľov Khv so školou, pre ktorú pripravujú učiteľov, že študenti sú už počas štúdia zapájaní do výučby, poznávajú jej problematiku, učia sa ju riešiť a v neposlednom rade, že v spolupráci s kabinetom hodoobnej výchovy pri KPÚ spolupôsobí katedra pri šírení nových tendencií hodoobnovýchovnej práce.

* Zavedením metódy uvedomených hodoobných činností a nových súborov učebných prostriedkov a hodoobných nástrojov, ktoré tvoria jej materiálne predpoklady sme vytvorili vhodné možnosti pre ich testovanie priamo v hodoobnovýchovnej činnosti, čo má nesporný význam pre ich uplatnenie a zavedenie do praxe.

Pre tento komplexný prístup a pozitívne výsledky experimentu bola Katedra hodoobnej výchovy pri Pedagogickej fakulte UPJS v Prešove požadaná, aby v rámci Pedagogických dní Spišská Nová Ves '88 pripravila výstavu nových učebných pomôcok a hodoobných nástrojov. Výstava v dňoch 28. 6. až 1. 7. 1988 nielenže oboznámila s pripravenými súbormi vyučovacích prostriedkov, ale priamo evokovala zamyslienie sa nad modernizačiou hodoobnovýchovného procesu na ZŠ. Nie menej dôležité je, že i kompetentní pracovníci školských orgánov sa prakticky oboznámili s novými možnosťami výučby a jej prostriedkami, z ktorých niektoré už boli schválené do výroby, čo treba považovať za konkrétnu prínosy nášho snaženia.

Na záver príspevku môžeme teda konštatovať, že sme nateraz spinili podstatnú časť úloh vyplývajúcich z Pražskej výzvy, ako aj to, že sme vytvorili predpoklady pre ďalšiu spoluprácu s výrobnými podnikmi. Súčasne však musíme uviesť, že Pedagogických dní Spišská Nová Ves '88 sme sa mohli zúčastniť jedine vďaka finančnej, materiálnej i fyzickej pomoci Krajského pedagogického ústavu v Prešove, čo znamená, že tejto a podobnej práci treba na PDF venovať väčšiu pozornosť a prijať konkrétnu opatrenia na jej zlepšenie.

Emil Michl,
Pedagogická fakulta UPJS

ODA NA PEČIATKU

Pečiatka vonia mocou. Voní žirnymi rovinami života. Co si bez pečiatky? Nič. Pieseň bez menu. Až vo chvíli, keď ti udrží prvú pečiatku, stávaš sa právoplatným členom ľudského mravenska. Pečiatka je znamenie existencie. Som, pretože som opečiatkovany. Som opečiatkovany, pretože som. Celý svet je prepečiatkovany zhora až nadol, sprava doľava, krízom krážom a naopak. Pečiatka je nesmriečná a predlžuje naše životy až za hrob. Môžu sa zožrať červíky, ale tvoj opečiatkovany spis leží pekne uložený a vďaka pečiateke premávaš svoj zánik. Ľudia umierajú, pečiatka je nesmrteľná. Kto má pečiatku, má kľúč k životu. Lebo ľudstvo sa rozdeľuje na pečiatkujúcich a opečiatkovaných. Chceš byť stále len opečiatkovany? Nechceš sa zdvihnuť z anonymnej masy, nechceš držať v ruke pečiatku, moderný rytiersky meč a dobývať nové zámky šťastia? Skús, kamarát, aký je v tom obrovský pôžitok udriek pečiatku na náležité miesto...

A od ostatných živočíchov sa odlišujeme najmä tým, že sme majiteľmi pečiatky. Pečiatka je ústredným nerstvom druhej, umejnej prírody, ktorá vyrásťa nad pôvodnou. Keby boli pečiatku vymysleli šimpanzy, sme my dnes na stromoch a šimpanzy v OSN a v UNESCO. Predstav si, že by došlo k takej nezmyselnej katastrofe, že by odrazu zmizli všetky pečiatky, kolko iba len je na božom svete. Civilizácia by neprežila túto katastrofu ani o minútu. Všetko by v tej chvíli zmftelo, znehybnelo. Pompeje v celosvetovom meradle! Stroje sa zastavili, vlaky nechodia, lietadlá nelietajú, mŕtvy nepochovávajú. Niet pracujúcich, pretože nie sú mzdrových dôlnári. Ba ani počasie nefunguje, lebo chýbajú meteorologické predpovede. Návrat k pravekému kvy. Ľudstvo znova tápe v tmách. Vieš, ako ľahko je tápať v tmách? Chceš sa hľadať vrátiť k jaskynnemu spôsobu života?

Vladimír Mináč: Výroba šťastia.
3. vyd.

ZLODEJ

Pokial sa to prihodilo kdeši hen, v susednej štvrti, bol som ešte počujný. Horšie to už bolo, keď najprv vykradli byt suseda na štvrtom poschodi, potom na siedmom a nakoniec aj na prvom, teda presne oproti môjmu kvartéru. Poriadne to so mnou zacukalo až na prvom, teda presne oproti našepkával, že pochoma neobide ani mňa. Preto som sa rozhadol, že sa musím dobre pripraviť na nevitaného hosta.

Nie, nie, žiadne bezpečnostné zámky, či dokonca gilotina hned nad dverami! Kdesi v špiku kosti som totiž cítil, že ide o profíka a tak tiež filmové triky by boli naňho prikrátké. Ja som sa radšej rozhadol na psycho-hru.

Na stenu hned oproti vstupu do môjho bytu som umiestnil neveľkú ceduľu, na ktorej stalo, že strašne nerád upratujem porozhadzované veci. Preto som prosil cteného pána zlodeja, aby bol ohladuplný k mojej vrodenej lenivosti a neprevracal zásuvky zo skriň naruby. Radšej som mu presne popísal, kde nájdzie vkladné kničky i rodinné šperky.

Prirodene za tolkú láskavosť som sa mu musel odvŕať. Pre neznámeho a o to menej vitaného hosta som pripravil flaštičku koňaku a krabičku malboriek. A to bola práve tá moja hra, či lepšie povedané poses.

Do koňaku som totiž nasypal takú dávkou uspávacieho prášku, že od nej by zadrichmala aj konská hlava. Cigarety tiež neboli neškodné. Vlastnoručne som do nich napchal poslednú zásobu dynamitu, ktorým moja stará mat likvidovala roje múč a... čakal som.

Prešiel deň i týždeň a pomaly ma obchádzala netrpezlivosť. Už som ani neveril, že v mojej nastraženej sieti sa zatrepoce vytúžený úlovok, keď tu pri jednom návrate z práce som zaregistroval čosi podozrivé: závesy v našej obývačke boli za bieleho dňa zatiahnuté! V tej chvíli som si predstavil neznáme individuum, ako leží na mojej oblúbenej knope a so skleneným pohľadom civí na plafón. Stačí už len vytobiť telefónne číslo 158 a netvor je zlikvidovaný...

Tiško som sa prikradol k dverám a do bytu som vkladol bez zaklopania. Aké však bolo moje prekvapenie, keď som v obývačke zazrel nie jedno individuum, ale najmenej desať! Pekne vystretí kade-tade po celej izbe a samozrejme medzi nimi aj môj syn Daniel. Hned mi svito — chlapci z 8. B triedy! Flaša koňaku prázdná ako po sláme a po ušiach, rukách a krkoch mladých ťažákov viseli naše rodinné šperky! A keď som zazrel ako nás pes Barnabáš prežíva poslednú stránku výhernej vkladnej kničky v tej chvíli som skleneným pohľadom civel na plafón našej obývačky...

-rč-

MYŠLIENKY Z KNIHY

... talent sa prejaví až vtedy, ak je zúrodený a rozvinutý úporou prácou. Neustály tréning mozgu a rúk a obrovská pracovná potencia — v tom je tajomstvo úspechu každého talentu.

Ohováranie, intrígy, krvé obvinenie, nedostatok pochopenia, necitlivosť a hľavne hrubosť, hľavátstvo — toto všetko vytvára práve ony záporné emócie, ktoré sú zhoubné pre ľudské srdce. Skody, ktoré záporné emócie spôsobujú ľuďom ale i celému štátu, sú ohromné. Mnohé fažké onemocnenia, ktoré nezriedka končia invaliditou alebo smrťou nemocného, vznikajú. Majú progresívny priebeh len v dôsledku trvalých alebo hlbokých negatívnych emócií...

... Veľmi cítelné traumatizuje ľudskú psychiku hrubosť, prednesenosť, ako sa hovorí, mimochodom...

Rád by som varoval: rovnako ako srdce chráňte si aj mozog! Neprefaľujte ho zbytočnosťami! Majte zlutovanie so svojimi nervami! Neopotrebujuťe ich tým, že zaujímavé a užitočné hry premeníte vo fetiš! Nezabudnite, že niekoľko podobného môže spôsobiť kľúč srdcových ciev a stáť vás to za život!

Fjodor Uglow: Chirurgové srdca.
Lidové nakladatelstvo 1985

Správodačica
UNIVERSITY P. J. SAFARIKA

Správodačica UNIVERZITY P. J. SAFARIKA. Vydáva rektorát UPJS Košice. Štúdiové
57, telefón 226 88. Predseda redakčnej rady doc. PhDr. Edward Borys, CSc. Vedúci
redaktor JUDr. Ján Pirč, CSc. Technická redaktorka Anna Martinová. Adressa redakcie:
Šrobárove 37, 841 88 Košice, k. 1, 287 33 (Vychádzka 18 z ročne pre vlastnú potrebu)